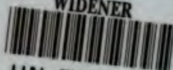

3 2044 011 299 3

WIDENER
HN TECB H

DEN BERGTAGNA

EN KÄRLEKENS TRAGEDI

AF

ERNST AHLGREN OCH **AXEL LUNDEGÅRD.**

STOCKHOLM
Z. HÆGGSTRÖMS FÖRLAGS-EXPEDITION.

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1890.

PERSONER:

GUSTAVE ALLAND.

LOUISE STRANDBERG.

ERNA WALLDÉN.

LILLY WALLDÉN.

VIGGO PIHL.

HENRIK RYBERG.

BERGSTRÖM
JOHANSSON
LIND } m. fl. konstnärer.

VÄRDINNAN.

*

KAMRER MÖLLER.

FRU KNUTSON.

FRÖKEN KNUTSON.

FRÖKEN SVENSSON.

FRÖKEN JÖNSSON.

FRÖKEN TORNSTRÖM.

BOTILDA.

BREFBÄRAREN.

I.

Solig majdag i Paris.

En atelier på nedre botten. I bakgrunden ett stort fönster och ett par glasdörrar, vettande till en trädgård, som inhägnas af en hög mur. I trädgården står ett blommande körsbärsträd; syrener och murgrön klänga upp öfver muren.

Rummet är glest möbleradt: en chäslong, ett bord, ett antikt skåp och några stolar. Här och der på väggarne hänger en kvarlemnad studie.

På högra sidoväggen är dörren till entréen, på venstra dörren till sofrummet, och strax der bredvid en kamin.

Louise ligger på chäslongen med kuddar bakom ryggen och en filt öfver fötterna.

Henrik sitter framför kaminen med armbågarne på knäna och en pipsnugga i munnen.

Erna sysslar med att laga té vid en spritlampa på kamin-frisen; går fram till skåpet och tar fram koppar, sockerskål m. m.; lyfter i förbigående upp en flik af filten, som fallit från chäslongen ner på golfvet.

LOUISE.

Tack, Erna lilla. Det värsta med att ligga sjuk är nästan det, att man är till så mycket besvär för sina vänner.

ERNA.

Prat! För det jag kokar litet té åt dig? Kallar du det för besvär?

LOUISE.

Tänk på allt annat, som du gjort för mig under hela tiden jag legat sjuk.

ERNA.

Det är just lönt att tala om nu, sedan allt är öfver! Om ett par dar är du så kry, att du kan promenera omkring på gatorna. Det ska' bli en känsla, det!

Till Henrik, i det hon stöter honom på axeln.

Lån' mig din pipa.

HENRIK.

Nej, jag vill ha den sjelf.

ERNA.

Du ska' få igen den.

HENRIK.

Nej, jag vill ha pipan sjelf.

ERNA

till Louise.

Se här, hjertesnoppen, håll i det här så länge, så ska' jag gå efter grädde och bröd. Huset är inte så förmöget, att det äger en bricka.

LOUISE

tar emot tékoppen.

ERNA
går hän till skåpet och kommer igen med grädde och bröd.

LOUISE.

Tack, tusen tack.

ERNA
sätter sig på chäslongkanten.

Nå, smakar det?

LOUISE.

Åh, så skönt.

ERNA
smeker henne.

Lilla bleknäbb!

LOUISE.

Lilla kraftmenniska.

ERNA
reser sig och går fram till Henrik.

Du vill väl också ha en kopp?

HENRIK.

Nej.

ERNA.

Seså, gör dig inte till!

HENRIK.

Jag vill inte ha.

ERNA

böjer sig ned och talar som till ett elakt barn.

Usch hvad han är otäck i dag! Rifver rundt i hans hår. Vill han ha kaffe i stället, så skall jag koka.

HENRIK.

Jag vill ingenting ha. Låt mig vara i fred!

ERNA.

Igelkott! Går fram till Louise. Om jag kunde begripa, hvart Viggo och Lilly tagit vägen!

LOUISE.

Vet du inte, hvart de gått?

ERNA.

Jo, naturligtvis! Till Mairie du Louvre för att se på Besnards målningar, men det kunde de väl ha gjort för längesen.

LOUISE.

De ta nog vara på hvarandra.

ERNA.

Ja, med Viggo kan min lilla tuttenutta få gå så mycket hon vill. Med de andra är det en annan sak: man kan inte veta, hvilka dumheter de kunna hitta på att prata för henne.

LOUISE.

Det är alldeles som om du vore hennes mor och inte hennes syster.

ERNA.

Jag är tolf år äldre än hon — — och det är på mitt ansvar, hon får vistas i Paris.

LOUISE
småleende.

När det rör henne, tycker jag nästan, att du är sipp.

ERNA.

Bättre det, än låta henne vara för fri.

LOUISE
slår ned ögonen.

ERNA.

Jag ser hvad du tänker, men — lågt och lidelsefullt — Tror du, jag skulle vilja, att hon blef som jag? Högt. Nej, nu skall du ha en kopp té till.

LOUISE.

Ha vi råd? Du har inte sjelf druckit.

ERNA.

Jag behöfver ju bara späda vatten på — detder murmeldjuret vill ju inte ha något. Knuffar Henrik i hufvudet. Du somnar ju öfver pipan! Kan du inte så väl låna mig henne, snåljobb?

HENRIK.

Nej.

ERNA.

Älskvärdaste träbeläte! Jag afgudar dig — men lån' mig din pipa.

HENRIK.

Nej.

ERNA.

Bara ett enda tag.

HENRIK.

Nej.

ERNA.

Gud, hvilken karaktärsfasthet! *Serverar té åt Louise och sätter sig åter hos henne på chäslongkanten.* När jag tänker på, att Lilly skulle kunna få gå igenom detsamma som jag, så kan jag bli alldeles tokig.

LOUISE.

Men du är ju alltid så glad och belåten.

ERNA.

Nåja — hvarför skall man hänga läpp. Det ligger inte för mig.

LOUISE

deltagande, skyggt.

Men — — — du har det ju bra? Är du inte lycklig?

ERNA.

Du talar som ett barn, min vän, och det är du också — ett stort, sjukt barn. *Lågt och lidelse-*

fullt. Lycklig? Ja, man kan öfverlefva allting. Det är det som gör verlden så usel och futtig. Man tröstar sig med en pipa tobak och — — ser hän till Henrik. Nej — afbryter, reser sig hastigt upp och går ett slag öfver golfvet — men det är underligt i alla fall, att inte barnen komma! Stannar i närheten af spiseln, der Henrik sitter.

HENRIK.

Du har varit hos Bergström i dag.

ERNA.

Ja.

HENRIK.

Med blommor! Det kan man kalla gentilt.

ERNA.

Jag skulle tro det.

HENRIK.

Du ger aldrig mig några blommor.

ERNA.

Du har inte brutit benet.

HENRIK.

Vill du inbilla mig, att det är för benets skull?

ERNA.

Visst inte, det är för hela karlens skull! Han är en snäll pojke. Hade han varit här, skulle jag inte ha behöft sukta för tobak.

HENRIK.

Jaså! Du erkänner således — —

ERNA.

Söta herr Adonis, han ska' få dubbelt så många blommor som Bergström. Han ska' få allt hvad han vill, bara han är snäll.

HENRIK.

Jag vill ingenting ha.

ERNA

gnolar och går fram till Louise.

Nej, vet du, hade jag kunnat bli fri för Lilly utan att ta henne hit till Paris, så hade jag helst velat, men hon tiggde och bad i hvartenda bref, och när hon nu kunde ha godt af att lära sig franska riktigt ordentligt, så tyckte jag, att jag inte kunde säga nej.

LOUISE.

Kära du, hvad skulle hon ha för ondt af att komma till Paris?

ERNA.

Åh du! Lifvet bland oss artistslarfvar är inte nyttigt för en sådan der liten familjeflicka, som skall lefva hela sitt lif derhemma i snusförnuftigheten. Härute ha vi lösare tyglar på allting — och det går många underliga djur i vår Herres hage.

HENRIK
utan att vända sig om, med kufvad förbittring.

Sjelf är du ett af de allra underligaste.

ERNA.

Tycker du?

HENRIK
vänder sig om.

Tror du inte, jag märkt, hur du lägger an på honom?

ERNA.

Lägger jag kanske inte också an på dig? — — Lån' mig din pipa.

HENRIK
reser sig och går emot henne.

Jag tål det inte längre! Du gör mig galen med dina konster.

ERNA.

Så bryt! Du har din frihet.

HENRIK.

Du tycks önska det!

ERNA.

Jag hvarken önskar eller fruktar. Men är det din mening att plåga lifvet ur oss båda med svartsjuka, så är det bättre, att vi gå hvar åt sitt håll.

HENRIK.

Alltid hotelser! Men du drifver mig till det yttersta!

ERNA.

Hvad är det yttersta?

LOUISE
medlande.

Så — så — så, inte vara häftiga!

ERNA.

Han gör mig ursinnig med sin småaktighet.

HENRIK.

Hon döljer allting för mig.

ERNA.

Jag döljer ingenting. Jag är vänlig mot mina vänner, och mot Bergström derför, att han är en af dem. Om han blir mer för mig, skall jag säga dig det ärligt.

HENRIK.

Du förutsätter möjligheten!

ERNA.

Jag har sett så mycket, att jag inte längre tror på omöjligheter.

HENRIK.

Ja, du har visst sett mycket! Inte ens ditt förflutna känner jag. Kan jag veta hur många — — —

ERNA.

Tig, eller det kan aldrig bli godt mer!

Tystnad.

Om jag inte sjelf berättat dig om den ende, som jag inte kan nämna, hvad hade du vetat?

HENRIK.

Det är just det, som gör mig vansinnig! Jag kan möta honom på gatan, vid hvart hörn kunna vi stöta på hvarandra. Jag misstänker alla! Åh, detta är ett helvete!

ERNA.

Du möter honom aldrig.

HENRIK.

Hur kan du veta det?

ERNA.

Jag har ju sagt, att han är som död.

HENRIK.

Som död! Men han *är* inte död!

ERNA.

Det är inte min skull.

Det höres steg utanför dörren.

LOUISE.

Seså, nu ha vi Lilly och Viggo här.

ERNA

hastigt till Henrik.

Inte ett ord mer! Inte ett ord så att hon hör det!

*

VIGGO

kommer in från entréen med en blomsterbukett i handen.

ERNA

går emot honom.

Hvar är Lilly?

VIGGO.

Hon kommer strax. Går hän till Louise och lemnar henne buketten. Jag har tagit en helsning från sommaren med mig till vår lilla sjukling.

LOUISE.

Tack, tusen tack. Åh, hvad ni alla äro snälla mot mig!

ERNA

till Henrik.

Der ser du! Viggo bär också blommor till en sjuk — inte tycker någon *det* är besynnerligt.

VIGGO

till Erna.

Lilly gick till Maison blanc för att köpa något, som jag inte skulle få vara med om. Det var väl en tournyr, kan jag tro. Men jag

tänkte nästan, att hon skulle ha hunnit hit redan, för jag var inne på Café de la Regence och tittade i tidningarne — vänder sig till Louise — och det är sant, jag har en öfverraskning åt dig.

LOUISE.

Från tidningarne?

VIGGO.

Nej, men kan du gissa, hvem jag träffade på kafeet?

LOUISE.

Nej.

VIGGO.

Försök!

LOUISE.

Pelle?

VIGGO.

Pelle? Puh! Nej, en storhet, du!

LOUISE.

En storhet? Prinsen?

VIGGO.

Prat! Hade det varit så märkvärdigt! Nej, en konstnär.

LOUISE.

Ja, det var just en upplysning! När det vimlar af konstnärer.

VIGGO.

Ingen af de vanlige. En som du beundrar!

LOUISE.

Jag beundrar så många.

VIGGO.

Ja, men — mer än alla andra.

LOUISE.

Det vet jag ingen.

VIGGO.

En skulptör.

LOUISE.

Alland! Gustave Alland!

VIGGO
nickar.

LOUISE.

Är han i Paris?

VIGGO.

Ja. Efter två års frånvaro.

LOUISE.

Hur har han kunnat vara borta? Från salongen och allting?

ERNA.

Han har gått tillbaka i sin konst, och andra ha gått framåt. Han skäms.

VIGGO.

Hvem säger, att han gått tillbaka?

ERNA.

Alla. Hans sista arbete var svagt. Och sedan dess har han inte utställt något.

VIGGO.

Det har han visst. På sista salongen fans ett par byster.

ERNA.

Javisst — ja. Kungliga högheter!

VIGGO.

De äro väl menniskor de också!

ERNA
skrattar föraktfullt.

VIGGO
till Louise.

Nej, men öfverraskningen var den, att han kommer hit.

LOUISE och ERNA
samtidigt.

Hvem?

VIGGO.

Alland.

LOUISE.

Hit? Hvad menar du?

VIGGO.

Han har träffat Karl i Finland. De blefvo mycket goda vänner, och när han hörde, att Karls syster var här och legat sjuk, så ville han besöka dig.

ERNA
mellan tänderna.

Vänliga själ!

LOUISE.

När då?

VIGGO.

Nu. Strax.

LOUISE.

Jag får upp.

VIGGO.

Nej, blif liggande. Han vet ju, att du varit sjuk.

ERNA
har gjort sig beredd att gå.

LOUISE.

Inte ämnar du gå?

ERNA.

Som du vet afskyr jag storheter.

LOUISE.

Åh, men så blif här och hjelp mig! Hvad skall jag tala med honom om? Hur skall jag bära mig åt?

VIGGO.

Se! Är hon inte rent förtviflad! Och jag som trodde, jag skulle göra dig en glädje!

ERNA.

Adjö med dig, lilla bleknäbb! Blif nu bättre till i morgon.

LOUISE.

Tittar du inte in i kväll?

ERNA.

Jo. Det gör jag väl. Jag kan nog inte vara borta från min sjukling så länge. Kysser henne på pannan; till Henrik. Går du med?

HENRIK
reser sig långsamt, knackar ur sin pipa och följer efter.
De gå.

*

LOUISE.

Jag är så rädd.

VIGGO.

Hvarför är du rädd? Han bits inte.

LOUISE.

Jag talar dåligt franska — och när jag blir förlägen, är det ännu värre — —

VIGGO.

Prat! Du talar mycket bättre än jag.

LOUISE.

Ja, *det* var just en tröst!

VIGGO.

Jag skall ge dig en annan. Han talar svenska.

LOUISE.

Du narras.

VIGGO.

Nej. Han är ju en blandningsmenniska, och har språksinne som en ryss. Han är född kosmopolit. Hans mormor var finska och hans morfar polack. Och han har bott i Finland tre-somrar.

LOUISE.

Ja, men — en fransman som talar svenska — —?

VIGGO.

Han bryter naturligtvis förskräckligt, men han förstår parfaitement — småleende — han säger, att han förstår mig mycket bättre när jag talar svenska än franska.

LOUISE

småler.

VIGGO.

Hvarför skrattar du?

LOUISE.

Jag tänker på din franska.

VIGGO.

Jag tänker på, att jag skall resa, jag.

LOUISE

sträcker handen ut emot honom.

Är du ledsen för det?

VIGGO.

Ja. Det blir så tomt.

LOUISE.

Efter Lilly?

VIGGO.

Efter hela lifvet härute — mest efter henne kanske — — Jag vet inte.

LOUISE.

Tack för allt hvad du gjort för mig under denhär tiden.

VIGGO.

Åh, det är ju ingenting — —

LOUISE.

Är det ingenting, att du skött mig och vårdat mig och varit nästan som en mamma för mig under sjukdomen? Du och Erna.

VIGGO

småleende.

Just derför tycker jag det är tråkigt, att resa ifrån min patient, som kanske kunde behöfva mig ännu.

LOUISE.

Åh, nu är jag ju rask.

VIGGO.

Du är svag ännu. Du behöfver ha vänner omkring dig.

LOUISE.

Jag har ju Erna. Och för resten — — — Jag vänjer mig nog af med att vara pjunkig, när jag inte längre har dig, som klemar bort mig.

VIGGO.

Du är inte pjunkig. Du är ömtålig. Du har finare skinn än vi andre — du tål inte att knuffas som vi. Allt griper så djupt fatt i dig. Stryker smekande öfver hennes hår. Du är så exalterad.

LOUISE

småleende i det hon besvarar smekningen.

Ja, men nu kommer jag ju snart hem. Och så kommer du och helsar på oss i sommar — Botilda och mig — och så kan ni få pyssla om mig så mycket ni vill.

VIGGO

räcker fram handen.

Afgjordt! Ja, farväl då.

LOUISE

ängsligt.

Inte skall du gå nu? Käre Viggo, stanna, så är du så snäll.

VIGGO.

Jag har inte packat en bit och inte köpt en smul af allt det, jag skall ha med mig. Och tåget går klockan sex.

LOUISE

bevekande.

Ja, men du *får* inte gå nu! Vänta åtminstone till monsieur Alland kommer. Jag vet inte — inte alls hvad jag skall tala med honom om.

VIGGO.

Han är ingen tysk kälkborgare. Du behöfver inte alls vara ängslig. Var bara enkel och naturlig — — det är allt hvad som behöfs.

Det knackar på dörren.

Entrez!

*

ALLAND

kommer in om dörren.

VIGGO

vänder sig emot honom.

Se der! Min sjukling här ligger just och beklagar sig öfver, att hon inte kan föra någon konversation.

ALLAND

går fram till Louise och räcker henne handen, enkelt och vänligt.

Är det för min skull?

LOUISE.

Ja. Reser sig i sittande ställning.

ALLAND.

Nej, för all del i verlden! Blif liggande! Ni har varit så sjuk, hör jag.

LOUISE.

Ja. Och derför kommer ni på sjukbesök.

ALLAND

till Viggo.

Fröken Strandberg *kan* ju konversera.

LOUISE

småler.

Förhasta er inte i ert omdöme.

ALLAND
muntert.

Det der var ju också en riktig konversations-replik. Till Viggo. Skall ni gå? Är det jag, som skrämmer er?

VIGGO.

Visst inte. Men jag reser till Berlin med aftontåget och jag har inte packat än.

ALLAND.

Blir ni länge borta?

VIGGO.

Troligen.

ALLAND.

Det blir ju tråkigt för er — hur heter det? — uttalar ordet med svårighet — fostersyster. Leende till Louise. Icke sant? Ni är ju herr Pihls foster-syster?

LOUISE.

Ja.

ALLAND.

Det är ett lustigt ord! — — Blir det icke tomt för er, när han rest?

LOUISE.

Jo. Förskräckligt. Men när jag bara får gå ut, så blir det bättre.

VIGGO

räcker Louise handen.

Farväl med dig nu, kära lilla Lisa.

LOUISE.

Farväl, Viggo! Lycklig resa! Och skrif!

VIGGO

bugar sig för Alland och går.

*

ALLAND

ser på henne småleende och upprepar med Viggos tonfall.

Kära lilla Lisa.

LOUISE

rodnar, förlägen.

ALLAND.

Det låter så lustigt. Det betyder Ma chère Louise — icke sant?

LOUISE.

Jo.

ALLAND.

Det är ett lustigt språk, svenskan. Men jag tycker om det — — Skall ni icke lägga er ner igen?

LOUISE.

Nej tack. Jag kan godt sitta.

ALLAND.

Låt mig nu först se på er riktigt.

LOUISE.

Det är inte mycket att se på.

ALLAND.

Ni har varit mycket sjuk. Edra kinder ha blifvit tunna och bleka.

LOUISE.

Jag har haft tyfus.

ALLAND

med tydligt konstnärsintresse.

Sitt — jag ber — alldeles tyst ett ögonblick, så att jag får se ert ansigte i ro.

Tystnad. De betrakta hvarandra.

ALLAND.

Jag tycker om er. Sådana ärliga ögon ni har.

LOUISE.

småler.

ALLAND

i förändrad ton; retligt.

Trodde ni, att jag ville säga en komplimang?

LOUISE

försagd.

Nej.

ALLAND.

Det kan aldrig falla mig in. Det gör mig ingenting, om ni är ful eller vacker, om ni har runda kinder eller håliga. Men jag tycker om eder, sådan som ni är.

LOUISE.

Ni känner ju min bror?

ALLAND.

Ja. Han är en duktig konstnär.

LOUISE.

Ja, inte sant!

ALLAND.

Han är lika mycket värd, som sitt namn. Det kan man icke säga om alla.

Betraktar hennes ansigte.

Men se huru ni lyser upp! Ni är stolt öfver honom. Det är väl han, som gifvit er en smula lif.

LOUISE.

Ja — förr. Då voro vi mycket tillsammans. Han var hemma om somrarne, och när han var borta, skref han ofta.

ALLAND.

Men nu?

LOUISE.

Nu är han gift.

ALLAND
leende.

Ja, det förstör alltid en menniska.

LOUISE.

Så menade jag inte.

ALLAND.

Men så är det i alla fall — —
Berätta mig någonting om er sjelf.

LOUISE.

Det fins nästan ingenting att berätta.

ALLAND.

Alltid finnes det väl något — — fastän — — ja, egentligen har ni väl aldrig lefvat?

LOUISE.

Hvad skall man eljes kalla det?

ALLAND.

Att vegetera. Tar hennes hand. Sårar jag er?

LOUISE.

Nej, men det känns som om ni hade rätt.

ALLAND.

Stackare. Ni har ett uttryck ibland som ett barn — ett förskrämdt barn.

LOUISE
lägger handen öfver ögonen.

ALLAND.

Lifvet har varit hårdt och elakt mot er. Är det icke så? Och ni är skygg och misstrogen.

LUOISE.

Inte mot er.

ALLAND.

Berätta mig då något.

LOUISE.

Jag kan inte.

ALLAND
ser på hennes klädning.

Ni bär sorgdrägt — och hvarför är ni här i Paris?

LOUISE.

Jag skall berätta er allt hvad det fins att säga. Jag är född i en svensk småstad. Min far dog när jag var sjutton år. Jag har inte flere syskon än min bror, en syster och så min fosterbror, Viggo, som ni känner. För ett par år sedan blef min syster sinnessjuk. — Vi ville gerna ha henne hos oss, mamma och jag. Men det var så förfärligt, det slet ut oss alldeles. Så blef mamma sjuk; jag kunde inte sköta dem båda, så måste min syster på dårhuset, och strax derefter dog mamma. Min läkare sade, att jag borde resa och förströ mig. Jag har alltid hyst intresse för konst och jag ville hellre resa hit än till Konstantinopel.

ALLAND
småleende.

Konstantinopel! Hade ni ämnat er dit? Till harems-staden?

LOUISE.

Karl reste ju dit — —

ALLAND.

Det var förståndigt, att *ni* föredrog Paris! Har ni aldrig varit här förr?

LOUISE.

Nej.

ALLAND.

Då kände ni er väl som en lössläppt fågelunge i början?

LOUISE.

Jag blef ju sjuk nästan strax.

ALLAND.

Det är sant. Förlåt mig.
Detta är er brors atelier, eller hur?

LOUISE.

Jo. Han hade hyrt den på ett år, och efter den stod ledig, tyckte han, att jag kunde bo här.

ALLAND
går upp och ser sig omkring i atelieren.

Här är ju både vackert och rymligt. Stannar i fonden och ser ut. Och trädgård har ni också. Vän-

der sig emot henne. Var det inte tomt att ligga sjuk här — ensam i detta stora rum?

LOUISE.

Inte låg jag här och inte var jag så ensam. Här bo landsmän i huset: Erna Walldén, målarinnan.

ALLAND.

Bor hon här?

LOUISE.

Ja. Känner ni henne?

ALLAND.

Jag har träffat henne — någon gång — — men det är längesedan nu.

LOUISE.

Om ni visste, hur god hon varit emot mig! Hur hjelpsam och uppoffrande! Hur ömt hon vårdat mig!

ALLAND.

Hvilken lofsång! Aldrig hade jag trott, att fröken Walldén var en sådan engel.

LOUISE.

Hon förefaller kantig och hård; men hon har ett hjerta af guld. Hon gör intryck af någonting brustet — — Jag tänker så ofta, att hon måtte ha gått igenom någon förfärlig sorg.

ALLAND
som betraktat henne tigande medan hon talat.

Så stora ögon ni har! Och när ni talar om sorgen, se de ut som när en krusning går öfver ett vatten.

Ni liknar icke er bror.

LOUISE.

Inte? Slår ner ögonen.

ALLAND.

Nej. — Hvarför slår ni ned ögonen?

LOUISE.

Åh, för ingenting just.

ALLAND.

Nu slingrar ni! Seså! Var nu ärlig.

LOUISE
blygt.

Jag tycker ni ser på mig så underligt.

ALLAND
skrattar.

Så-å! Allvarsamt. Jag har känt en kvinna, som var mycket lik er.

LOUISE
småleende.

Det förklarar saken.

ALLAND.

Förklarar? Inte behöfver den saken någon förklaring! Inte gör man sig reda för, hvarför man ser på en person! För mig är det lika naturligt som att andas — och af hvarje ansigte, som jag tycker om att se på, lär jag något.

Ett ögonblicks tystnad.

LOUISE.

Hvem var hon, som ni säger, jag liknar?

ALLAND.

Kan det intressera er att veta? Det var en kvinna, som stått mig mycket nära.

LOUISE

rodnar.

ALLAND.

— så nära som en kvinna *kan* stå en man!

LOUISE

rycker till.

ALLAND

hastigt.

Inte kan det förnärma er? Det var ingen modell — af det slagets förbindelser vet jag mig aldrig ha haft mer än en enda.

Är ni målarinna?

LOUISE.

Nej.

ALLAND.

Har ni något annat arbete?

LOUISE.

Arbete?

ALLAND.

Ja, jag menar icke knyppling eller broderi. — Jag menar ett arbete att *egna* er åt.

LOUISE.

Nej.

ALLAND.

Då skall ni väl gifta er?

LOUISE.

Nej.

ALLAND.

Visst skall ni det!

LOUISE
småleende.

Ni sade ju, att det förstör alltid en menniska!

ALLAND.

Ja, en man — icke en kvinna. Samhället är nu en gång sådant, att hon måste gifta sig. En ensam kvinna blir gammal i förtid. Det vore skada på er.

LOUISE.

Tror ni?

ALLAND.

Ja. Ni ser så god ut. Ni skulle helt säkert göra en man lycklig. Leende. Ni *är* god — icke sant?

LOUISE

muntert.

Tyvärr!

ALLAND.

Se, se! Har också ni märkt, att det bara är egennytta, när menniskorna predika för hvarandra att vara goda? De goda bli alltid olyckliga. Kom ihåg det! Man gör alltid klokare i att slå ihjäl en menniska än att älska henne.

LOUISE.

Det vore visst svårt för mig att slå ihjäl någon, i synnerhet just nu.

ALLAND.

Ni menar, att ni har intet val?

LOUISE.

Åh — fy — — ni talar så styggt. Ni tror visst inte på kärlek, ni.

ALLAND.

Jo! Men jag tror icke på *kvinnorna*. Det är icke många af dem, som tåla vid att älskas.

LOUISE.

Tåla vid?

ALLAND.

Jag menar tåla vid det alldeles som en man — så att det blir endast en episod i deras lif.

LOUISE.

Om så är — — det länder väl vårt kön till heder!

ALLAND.

Är ni så säker på det?

Jag har känt en. Hon var målarinna. Hon lefde i två år tillsammans med en af mina vänner. Han var också konstnär, och de hjelpte hvarandra med råd och dåd. Men hon var yngre och obetydligare. Det gick som det alltid går.

LOUISE.

Hur?

ALLAND.

Se icke så häpen ut. Kärleken är bara en blomningstid, derför är den så kort. Min vän och hans väninna bröto med hvarandra. De hade tröttnat båda.

LOUISE.

Också hon?

ALLAND.

Skrämmer det er? Ja, också hon — —

Men hon hatade honom sedan, som en kvinna alltid gör, då hon icke älskar längre.

LOUISE.

Alltid?

ALLAND.

Ja, alltid. Deri ligger det låga hos ert slägte. En man behåller alltid välvilja för den, han älskat; en kvinna aldrig.

LOUISE.

Alla äro inte lika — — Men hur gick det med henne — målarinnan?

ALLAND.

Hur det gick? Det gick henne utmärkt på alla sätt!

Hon hade målat sitt sjelfporträtt på hans atelier. Det porträttet var ett mästerstycke — djerft, kraftigt, hänsynslöst sant. Det inbringade henne en medalj på salongen och det inköptes af franska staten. Det var den första vindfläkten i hennes segel, och den gaf henne hvad som för en konstnär är nödvändigare än allt annat: sjelftillit.

LOUISE.

Men sedan — —?

ALLAND.

— — har hon utställt hvarje år, och om jag inte visste bättre, skulle jag svära på att en *mans* hand utfört hennes arbeten.

LOUISE.

Jag tänker inte på det der yttre — jag tänker på hennes inre historia.

ALLAND.

Den ligger ju *bakom* de verk, hon skapat; och om jag inte misstar mig, kan den tolkas i två ord: *hon hatar*. Kärleken var blott en episod i hennes lif, och smärtan gjorde henne till en konstnär af rang.

LOUISE.

Stackaren!

ALLAND.

Det skulle ni icke säga, om ni visste, hvad det är att kunna arbeta — Reser sig upp. — Men nu skall jag gå — Plötsligt oreflekteradt. — Hvarför säger ni »stackaren»? Under den tid, de lefde samman, utförde båda det bästa arbete, de någonsin gjort. Han också.

LOUISE

Var det hennes förtjenst?

ALLALD.

Hvem vet? För mig åtminstone betyder hvarje kvinna, som jag verkligen älskar, ett nytt arbete.

LOUISE.

Hur har det varit de sista åren?

ALLAND
leende.

Det har varit för många. Derför har det icke blifvit annat än porträttbyster af. Bugar sig till afsked. Hur länge stannar ni i Paris?

LOUISE.

Egentligen borde jag redan ha varit hemma igen, men jag blef ju sjuk.

ALLAND.

Hvad skulle ni hemma att göra?

LOUISE.

Åh, ingenting just — —

ALLAND.

Hur kan man tveka i valet mellan Paris och — med svårighet — Kråkvinkel; heter det icke så?

LOUISE.

Min bror har inte ateliern längre än till den 1:sta Juli.

ALLAND.

Så har ni ju mer än en månad att bo här. Ser ut. Och ni har trädgård, en sådan förtjusande gammal trädgård — öfvergifven, förfallen, undangömd. Der är ni ju borta från verlden.

LOUISE.

Tycker ni om den?

ALLAND.

Jag tycker om alltsammans här. Hvad ateliern kunde göras vacker! Men ni är en spartan. Man ser det på hela er drägt, på håret, på allting. Så sträng ni ser ut! Hvilken hård dom afkunnar ni icke i ert hjerta öfver mig, lättsinnige man! I era ögon är det synd att njuta af lifvet. Vill solen skina, skall man spänna parasollen upp eller krypa i skuggan! *Jag* rullar mig der det är varmast i sanden. — Ni tycker att jag är lättsinnig — icke sant?

LOUISE
långsamt och dämpadt.

Jag vet inte. Nej — — men det käns som om er verld inte vore min.

*

LILLY
kommer inspringande från entrén och stannar förlägen då hon får se Alland.

LOUISE
presenterar.

Fröken Walldén — monsieur Alland.

LILLY
helsar; till Louise.

Är Viggo gången?

LOUISE.

Ja. Han skulle hem och packa.

LILLY

med missräkning.

Redan?

LOUISE.

Du har ju varit borta länge — —

LILLY

gråtfärdig.

Jag fick se ett bröllop — ett fint bröllop — i Madeleine-kyrkan — — och så glömde jag —

ALLAND

som betraktat Lilly med synbart intresse.

Var inte ledsen, fröken! Småleende. Han kommer nog igen.

LILLY.

Tror ni det?

ALLAND.

Ju mer jag ser på er, dess lifligare öfvertygas jag om, att han kommer.

ERNAS RÖST

utanför.

Lilly! Är Lilly der!

LILLY

ropar utåt.

Jaha. Jag kommer strax.

ALLAND
bugar sig för Louise.

Nu hoppas jag snart få se er riktigt rask och kry. Tar hennes hand, håller den ett ögonblick i sin och ser på den. En sådan vacker hand ni har — kraftlös, blodlös, men så fint modellerad. Lyfter den upp och kysser den.

LOUISE
drager den tillbaka, förlägen.

ALLAND.

Hvarför gör ni så? Härmar hennes rörelse med handen. Brukas det inte hos er, att man kysser en dam på handen?

LOUISE.

Åh — jo — — men — —

ALLAND.

Jag kysser alltid på hand — — när handen är vacker.

LILLY
som dragit handskarne af, kastar ett mönstrande ögonkast på sin högra hand.

ALLAND
bugar sig för henne.

Farväl, fröken! Går mot dörren. Just som han fattar i vredet, öppnas den utifrån och Erna kommer in. Då hon varseblir honom, viker hon åt sidan och blir stående, blek och upprörd, stirrande på honom med vidgade ögon. Han gör en lätt bugning och går hastigt förbi henne ut.

*

LOUISE och LILLY
gå hän emot Erna.

Hvad — — hur är det fatt — — har något händt?

ERNA
hemtar sig.

Nej — — åhnej — — ingenting. Jag blef bara så rädd — — Jag trodde herr Alland var gången — och så stod han alldeles innanför dörren. Med ett försök att skratta. Jag tror verkligen, att murmeldjuret deruppe lyckats göra mig nervös med sitt eviga traggande. Häftigt till Lilly. Hvarför kom du inte strax upp?

LILLY.

Jag trodde, Viggo var här.

ERNA.

Viggo, Viggo! — — Jag vill inte veta af, att du springer så der!

LILLY.

Du har ju sjelf sagt — —

LOUISE.

Hvad är det med dig? Du är så häftig — —

ERNA
stryker sig öfver pannan.

Jag är nervös. Det käns som om hvarenda fiber hoppade.

LOUISE

går bort och tar henne om lifvet, för henne hän till chäslongen, nödgar henne att sätta sig och klappar henne lugnande på hufvudet.

Så — så. Stackars min lilla kraftmenniska.

ERNA

reser sig.

Strunt i det. Till Lilly. Nå — har du fått säga farväl till honom?

LILLY.

Hvilken »honom»?

ERNA.

Prat! Det fins bara en. — Nå?

LILLY.

Nej.

ERNA.

Då kommer han väl hit innan han far?

LILLY

kämpar med gråten.

Jag vet inte.

ERNA.

Visst gör han det!

LOUISE

går fram till Lilly.

Käns det så svårt att skiljas?

LILLY.

Det blir så tomt, så förfärligt tomt.

LOUISE

tar hennes hufvud mellan sina händer och kysser henne på pannan.

II.

Junidag i Paris.

Samma atelier, men flera, delvis nya, möbler. Draperier framför dörrarne. Några stora, japanesiska lyktor nedhängande från taket. På divanbordet en vas med rosor. På ett mindre bord vid sidan om chäslongen ett kabinettsporträtt af Alland.

Louise och värdinnan samtala framför dörren till entréen. Louise i ny, elegant parisertoalett.

VÄRDINNAN.

Vi ha i dag den tjugoandra juni, och den första juli är ateliercn ledig. Det är hög tid, att jag får den uthyrd.

LOUISE.

Jag hyr den på en månad — — två månader — — ett kvartal, om så nödvändigt skall vara — —

VÄRDINNAN.

Nej, inte mindre än ett år, det sade jag er häromdagen, mademoiselle.

LOUISE

ser sig omkring; för sig sjelf.

Lemna detta och flytta in i ett vanligt litet rum? Till värdinnan. Ett halft år — jag hyr den på ett halft år.

VÄRDINNAN.

Ett helt eller inte alls. Den nya hyresgästen väntar på svar, och han räknar mig pengarne på bordet, mademoiselle — — pengarne på bordet.

LOUISE.

Det gör också jag.

VÄRDINNAN.

Då har ni företrädet, mademoiselle.

LOUISE.

Jag kan betala hälften nu och andra hälften första September. Jag har inte så mycket pengar att undvara strax.

VÄRDINNAN.

Till den första September kan jag vänta. Men ni betalar mig väl litet för allt extra, mademoiselle?

LOUISE.

Om ni låter mig få allt som jag vill, och — —

VÄRDINNAN

med en blinkning.

Man är diskret. Man har sett verlden. Nickar. Ni sätter nog värde på, att inte ha med något vanligt dumhufvud att göra, mademoiselle?

LOUISE
otåligt.

Ja — ja — —

VÄRDINNAN.

Godt! Jag har varit mycket belåten med mademoiselle, derför skall ni också ha er atelier. Och monsieur är också en utmärkt herre, en riktigt nobel herre.

LOUISE

går hän till skåpet, tar fram en bundt sedlar och räknar upp summan.

VÄRDINNAN.

Och om det skulle vara någonting extra med uppköp eller uppassning eller dylikt, så står jag alltid till tjenst.

LOUISE
lemnar pengarne.

Se der! Det är ju riktigt.

VÄRDINNAN.

Alldeles rätt. Jag skall skrifva kvittensen och så gå efter ett timbre. — — Ja, så är det möblerna, de möblerna som mademoiselles bror hyrt. De äro också lediga den 1:ste Juli.

LOUISE.

Vi kunna ju tala om det sedan.

VÄRDINNAN.

Godt. Ni kan få allt efter er egen smak, mademoiselle. Går.

LOUISE
blir stående och stirrar ut i luften.

Åh, det är vansinnigt, vansinnigt! Men jag kan inte annat.

VÄRDINNAN
kommer in igen.

Nu äro de här igen — fröknarna — — hon, målarinnan häruppe och hennes syster. Hvad — —?

LOUISE.

Låt dem komma in.

VÄRDINNAN.

Godt. Jag står alltid på ert bästa, mademoiselle — släpper aldrig in någon utan att först ha sagt, att ni inte är hemma.

LOUISE
förströdd.

Ja, jag vet — — —

VÄRDINNAN.

Jag gör det af pur vänskap — det vet Gud i himmelen — af pur vänskap för er, mademoiselle, och den vackre monsieur — — — — Ja, ja, blif inte ond, man har ju också varit ung

en gång, fast det inte syns längre — — men jag mins hur det var i alla fall! Springer ut.

*

LOUISE

dämpadt, lidelsefullt.

O Gud i himmelen, hvar är han! Hvad har jag gjort! Hvarför kommer han inte. — Jag blir från förståndet!

Erna och Lilly komma in från entréen.

ERNA.

Sådana nyheter posten har fört med sig. Räcker Louise ett öppet bref. Läs!

LOUISE

läser; förströdd.

Jag förstår inte.

ERNA.

Förstår du inte, att jag fått stipendium?

LILLY

glädjestrålande.

Nio tusen kronor! Ja, det vill säga *tre* tusen under tre år!

LOUISE

matt.

Jag gratulerar dig, kära Erna.

LILLY.

Och jag får lof att stanna!

ERNA.

Det har jag inte lofvat säkert.

LILLY.

Åh, du har visst inte hjerta att skicka mig hem.

ERNA.

Jo, det blir nog bäst, att du reser hem med Louise.

LOUISE.

Jag stannar nog — — ännu någon tid.

ERNA.

Du sade ju, att du inte hade råd?

LOUISE.

Litet längre kan jag väl sträcka mig.

LILLY.

Ja, det är rätt! Du har ju kontanter — behöfver bara skrifva till bankmenniskan derhemma — Klappar i händerna. — Åh, hvad jag är glad! Nu skall det lefvas!

ERNA
kärft.

Lefvas, ja! — — Louise har ju dragit sig tillbaka från oss alla — —

LILLY
lägger sin arm kring lifvet på Louise.

Ja, men nu ska' hon dras fram igen!

LOUISE
till Erna.

Hur kan du säga så?

ERNA
går planlöst omkring i rummet.

Din dörr är alltid stängd för dina vänner numera — — Studsar då hon får syn på Allands porträtt.

LOUISE.

Jag är ju ofta på teatern — — och så har jag mina franska lektioner.

ERNA
betraktar porträttet.

Hvad heter din lärare?

LOUISE
förlägen.

Det kan väl egentligen inte intressera dig.

ERNA
sätter porträttet och vänder sig om.

Åh-nej, du har rätt. Låt oss inte tala om det.

LILLY
till Louise.

Vet du hvad! Jag har haft bref från Viggo.

LOUISE
kyligt.

Jaså.

ERNA.

Sexton sidor! Hvilken massa dumheter de måtte innehålla!

LILLY.

Åh — fy. Går till fönstret, tar fram brefvet och fördjupar sig i dess innehåll.

ERNA
till Louise.

Så förändradt här är! Så mycket nytt i gamla skräpkammaren. Du plottrar visst bort vådligt med pengar? Då Louise ingenting svarar. Nå, ta inte illa upp, ungen min — — Jag är ju van att vara allas förmyndare.

LOUISE
vänder sig bort.

ERNA.

Blef du verkligen ond?

LOUISE.

Nej.

ERNA.

För inte rör det mig, hvad du gör och inte gör. Ser sig om efter Lilly. Står hon inte der och läser det välsignade brefvet från den välsignade karlen omigen. Du evige! Det är fjerde gången!

LILLY.

Inte! Det var bara någonting, jag skulle se efter.

ERNA.

Javisst! Du »ser efter» på alla sexton sidorna!

LILLY.

Åh tyst! Det var bara det, jag skulle tala om för Louise, att han fått förläggare till sina noveller och hoppas kunna bli fast korrespondent här och — — —

ERNA
härmar.

— — och — och — och! Ja, man »hoppas» så mycket, som aldrig blir af.

LILLY.

Hvad är du i för humör i dag?

ERNA.

Åh ja, åh ja. Man kan inte vara som sammet alltid.

LILLY
smeksamt inställsam.

Men när man fått stipendium!

ERNA.

Jag är glad invärtes. Men gå du upp på ateliern, ifall träbelätet skulle komma. Han lofvade hjelpa till med uppköp och sådant — till Louise — för vi ska' ju ha en liten stipendiejunta, gu'bevars. Vi kom just för att be dig illustrera den med din närvaro.

LOUISE.

Tack — — Jag vet inte säkert, om jag kan — —

ERNA
till Lilly.

Skynda dig nu, för om ingen är hemma, blir han arg och går sin väg.

LILLY.

Ja — — men du kommer väl strax?

ERNA.

Ja.

LILLY.

— — för det är så otrefligt att vara ensam med en karl, som bara sitter och glor.
Nickar till Louise och går.

ERNA
ställer sig framför Louise och fixerar henne.

Du går väl inte och blir sjuk igen?

LOUISE.

Jag? Hur kan du tro det?

ERNA.

Du ser så förstörd ut, så blek — — och så förplågad. Hvad är det? Du har gråtit — ja, det tjenar till ingenting, att du söker dölja det. Man har sett sådant förr.

LOUISE.

Jag har sofvit dåligt bara.

ERNA.

Jaså, bara det.
Hör du, brukar Alland ofta besöka dig?

LOUISE.

Åh, inte så ofta just — — Någon gång. På sista tiden har det för resten varit mycket sällan — — Jag är ju inte ofta hemma — — —

ERNA.

Du har inte mycken öfning ännu, min vän.

LOUISE.

Hvad menar du?

ERNA.

I att ljuga. — Tystnad.
Du borde inte stanna här längre.

LOUISE.

Jag förstår dig inte.

ERNA.

Du är alltid i feber, alltid nervös. Och som du magrat! — — Jag känner till det der!

LOUISE.

Men Erna då!

ERNA.

Jag vet, att det är ogrannlaga, men jag bryr mig strunt om det. — — Alland är en bödel! Akta dig!

LOUISE
harmfullt.

Jag tål inte att du talar illa om — —

ERNA.

Se bara! Du blir ond — — det bevisar, att min varning inte var öfverflödig.

LOUISE.

Med hvad rätt »varnar» du? Du känner honom ju inte.

ERNA
lidelsefullt.

Jo! Jag känner honom! Jag känner honom genom min bästa vän. Han gjorde lifvet till ett helvete för henne — — och så slängde han henne undan.

LOUISE.

Det är inte sant. De bröto med hvarandra. De hade tröttnat båda.

ERNA.

Hvem har sagt det?

LOUISE.

Han har berättat det för mig.

ERNA
häftigt.

Har han? Beherskar sig. Nå det är sant. Det ingår i hans anfallsplan. Men han nämner inga

namn. — — Och han förgyller — kom ihåg att han förgyller — — sakta — framför allt sig sjelf!

LOUISE.

Men hur kan du tro — — —?

ERNA

med återvunnen sjelfbeherskning.

Jag mötte honom härutanför.

LOUISE

glad.

Gjorde du!

ERNA.

Ja.

LOUISE.

Här! Utanför?

ERNA.

Ja, ja, ja. Det såg ut, som om han ämnat sig hit, men då han fick syn på mig, vek han om hörnet.

LOUISE.

Då kommer han nog igen. Han brukar alltid titta inom, när han har sina vägar åt våra trakter.

ERNA.

Det händer visst inte så sällan?

LOUISE.

Åh — nej — — men — —

ERNA.

Nå — kommer du i kväll?

LOUISE.

Hvarthän?

ERNA.

Det är mycket smickrande! Du mins inte ens, att jag för fem minuter se'n högtidligen inviterade dig.

LOUISE
skrattar.

Jo, jo — visst mins jag — — men jag vet inte — —

ERNA
med ett elakt tonfall.

Du har kanske — fransk lektion?

LOUISE.

Åh — fy!

ERNA.

Jaså, inte? Nå, då kommer du väl?

LOUISE.

Ja, ja — kanske — — en liten stund — —

ERNA.

Jaså! En liten stund! Tack! Fixerar henne. Du väntar Alland?

LOUISE.

Ja. Han har inte varit här på en hel evighet — och — —

ERNA.

Ett par dar kan jag tro. Det är väl hela evigheten?

LOUISE.

Du får inte bli ond, Erna, men — — lemna mig nu, så är du snäll.

ERNA.

Gud bevars! Jag skall inte genera! Går.

*

Louise går oroligt omkring i ateliern; ordnar sitt hår, sätter sig, tar en bok och försöker läsa. Strax derefter kommer

ALLAND

från entréen; går hän emot henne och kysser henne på pannan.

LOUISE.

Ändtligen! Jag trodde, ni aldrig skulle komma igen.

ALLAND

ser på henne.

Så blek ni är. Så förgrämd.

LOUISE.

Jag hade blifvit så van vid att se er hvarje dag.

ALLAND

torrt.

Man skall akta sig för vanor.

LOUISE

vänder sig bort.

Har ni varit ond på mig?

ALLAND.

Ond? Nej — — Men jag kommer för att träffa *er*. Era vänner intressera mig icke.

LOUISE.

Mina vänner? Jag har inga. Jag har ju dragit mig tillbaka från dem alla.

ALLAND.

Sista gången var här åtminstone fullt hus.

LOUISE.

Och derför straffar ni mig genom att bli borta fem dagar.

ALLAND
kallt.

Ni tager allting så högtidligt. Hvad gör det, om jag kommer eller blir borta — —

LOUISE
bedjande, i det hon knäpper samman sina händer.

Kom — som förr!

ALLAND.

Så nervös ni är!

LOUISE.

Jag kan inte uthärda att se er ond.

ALLAND.

Jag är icke ond. Det är ni som är tragisk.

LOUISE
strider emot tårarne.

Jag rår inte för det. Dessa dagar ha varit så förfärliga.

ALLAND
ser på henne och skrattar.

Jag delar aldrig med någon.

LOUISE.

Hur kan ni tala så! Är jag inte så likgiltig emot alla mina gamla bekanta — —

ALLAND.

Det begär jag ju inte; jag begär ju ingenting alls. Jag är det beskedligaste lam under solen.

LOUISE.

Ni är ond. Åh, hvad skall jag göra för att få er god igen!

ALLAND.

Seså! Låt oss inte bråka om det. Nu är jag ju här och — — ser man på! En ny klädning. Är det för min skull?

LOUISE.

Nej — — ja — skrattar — jo.

ALLAND.

Ni har fått ett helt annat uttryck i ögonen sedan någon tid. Och ni har lärt er skratta.

LOUISE
slår ned ögonen vid hans mönstrande blick.

ALLAND.

Svart ännu — ja, jag menar klädningen. Nå, den är vacker i alla fall. Men blommor måste det till. Tar några rosor från vasen på bordet och fäster dem vid hennes axel. Så der, det hjelper redan. Ni som är så smärt och fin, ni skulle se ut som en sagoprinsessa, om ni vore inhöljd i gaze och siden och spetsar. Vet ni af, att ni kommit att se så ung ut? Och så glad.

LOUISE.

Det är som om jag varit blind; aldrig förr har verlden synts mig så grann som nu. Jag gläds åt allt på ett helt annat sätt än förr: åt sol, åt blommor, åt den stora vackra staden, åt de gråa broarne och åt lyktorna, som spegla sig i floden. Åh, det är så, att jag tycker andedrägten kan förgå mig.

ALLAND.

Vet ni också af, att ni blifvit vacker?

LOUISE.

Nej. Men jag önskar, jag vore det.

ALLAND.

Aha! Ni är fåfäng!

LOUISE.

Inte fåfäng, men — — — ja *ni* tycker ju om dem, som äro vackra.

ALLAND.

Er skulle jag tycka om, antingen ni vore vacker eller ful.

LOUISE
lägger sin hand i hans.

Tack. Det tycker jag mer om, än att ni kallar mig vacker.

ALLAND.

En sådan underlig varelse ni är! En fågel, som setat i bur och släpat på vingen, men som nu blifvit fri och börjat kvittra. Lägger armen kring hennes skuldror och för henne fram till en spegel. Se sjelf! Tycker ni, att ni är samma menniska, som när ni kom?

LOUISE.

Alla mina bekanta säga också, att jag blifvit ung.

ALLAND.

Ser ni det! — — Sätt er nu der och låt mig vara er kammarjungfru. Hon sätter sig på stolen framför spegeln och han löser upp hennes hår. Hvar har ni er kam? Så vackert krusigt hår ni har. Se hur det faller öfver pannan, lätt och fint. Och det håret pinar ni tillbaka. Så här skall det sättas upp — — och så här — — och så här! Nå? Klär det?

LOUISE
reser sig och ser i spegeln.

Ja.

ALLAND.

Får jag nu slippa se den otäcka klosterfrisyren?

LOUISE.

Ja.

ALLAND.

Så här tycker jag om er. Han böjer henne tillbaka och kysser henne. Ni är inte heller skygg för mig nu längre — — som ni var den första tiden.

LOUISE.

Nej. Ni har varit så enkel och så god och så vänlig. Jag känner förtroende för er. Och jag är lycklig.

ALLAND.

Kom och lägg era armar kring min hals. Af egen, fri vilja. Visa mig, att ni vuxit sedan vi blefvo bekanta, att ni är en fri varelse, som vågar känna helt och vågar följa sin natur.

LOUISE

reser sig dröjande.

ALLAND.

Skygg ännu?

LOUISE

förebrående.

Ni?

ALLAND

ser henne in i ansigtet och ler.

Du!

LOUISE
lägger armarne kring hans hals.

Det är ju det enda möjliga — och ändå är jag rädd för att säga det — småleende — det låter så underligt — till er.

ALLAND
omfamnar henne.

En liten liten hängifven kvinna. Kan du också vara stark?

LOUISE.

Hvarför skulle jag vara stark? Jag har ju dig.

ALLAND.

Men när du inte har mig längre?

LOUISE.

Inte — — Hur menar du?

ALLAND.

Jag har ju sagt dig, att kärleken inte räcker evigt.

LOUISE
drar sig tillbaka.

ALLAND
sorgset.

Också du skall hata mig en gång.

LOUISE.

Nej, aldrig.

ALLAND
vekt.

Hvad vet du om det? Du har aldrig stått vid branten af sjelfmord eller vansinne. Du vet ingenting om dig sjelf ännu. Om du flöt på en planka i hafvet, ensam med mig, och det gällde för en af oss att dö, så skulle du hugga tänder och naglar i mig. Sådant är lifvet, sådan är du, sådana äro vi alla.

LOUISE.

Du får inte tala så styggt.

ALLAND.

Hvar tror du den kärlek fins, som böjer sitt hufvud tyst och dör?

LOUISE.

Jag ville hellre dö än göra dig ondt.

ALLAND.

Det vet du icke — förr än du står tomhändt.

LOUISE.

Tomhändt? Efter hvad?

ALLAND.

Lyckan.

LOUISE.

Du skrämmer mig.

ALLAND.

Jag vill inte, att du skall komma till mig med förbundna ögon.

LOUISE.

Jag förstår dig inte.

ALLAND.

Inte?

LOUISE.

Jag trodde nyss — — nu vet jag inte hvad jag skall tro — —

ALLAND.

Så se på mig då! Han böjer sig fram emot henne och fångar hennes blick. Hvad ser du?

LOUISE
rodnar, förlägen.

ALLAND.

Mina ögon ljuga icke. Men jag binder aldrig mig sjelf och aldrig andra. Det är *det*, jag vill du skall förstå.

LOUISE.

Ah — det är — —

ALLAND.

Det är frihet — lycka — lif — — åt dig, som aldrig lefvat.

LOUISE.

Det lifvet *vill* jag inte lefva.

ALLAND.

D. v. s. du *törs* inte? Nå — ja, följ din natur! Han går tigande af och an på golfvet.

LOUISE
bedjande.

Var inte ond.

ALLAND.

När du är feg?

LOUISE.

Det är jag inte.

ALLAND.

Inte?

LOUISE.

Det är inte feghet.

ALLAND.

Är det motvilja då?

LOUISE.

Nej, men jag rår inte för — — det är som om något i min natur uppreste sig mot — —

ALLAND.

— — mot hvad?

LOUISE.

Mot *det.*

ALLAND.

Hvad vill *det* säga?

LOUISE.

Jag kan inte förklara det — — det är — — jag menar: att tala om kärlek och inte ge den för lifvet — — hu!

ALLAND.

Jag *talar* aldrig om kärlek. När den fins, lyser den ur mina ögon, strömmar den fram ur mitt väsen. *Du* vill ha ord och försäkringar. Du vill att jag skall svära vid himmelens stjernor att älska dig evigt.

LOUISE.

Nej! Det behöfdes inga eder — *uppsåtet* — den redliga viljan vore nog.

ALLAND.

Jag har det starkaste uppsåt att lefva, den redligaste vilja att klänga mig fast till lifvet — — — men jag förmår icke lägga en sekund till dess längd. Så är det också med kärleken.

LOUISE.

Du förstår mig inte.

ALLAND.

Så säga ni kvinnor alltid — — Nå — det är möjligt, att så är.

LOUISE.

Låt oss tala om något annat — — låt allt vara som förr.

ALLAND.

Jag kan icke hyckla. Mellan oss blir det aldrig som förr. Antingen mer eller mindre. Det är du som afgör.

LOUISE.

Utan din vänskap kan jag inte lefva.

ALLAND.

Sjelfbedrägeri! Kvinnor ljuga bort allting. Tar sin hatt. Men du *måste* välja nu.

LOUISE
bedjande.

Stanna ännu en stund! Gå inte!

ALLAND.

Se icke så högtidlig ut. Jag skall gerna stanna, om ni så vill. Men det blir bara pinsamt för oss båda.

Han sätter sig och lägger bort hatten; betraktar under tystnad hennes minspel och säger i dämpad ton

Det är icke mot mig, du kämpar; det är mot dig sjelf. Se hur förkonstlingen klämmer sina händer kring naturens strupe, för att förkväfva den! — — Jag bara ser på; jag skall icke röra ett finger.

LOUISE
knäpper ihop händerna.

Inte så bitter! Var god! Tala till mig som förr — säg någonting.

ALLAND.

Hvad skall jag tala om? Då Louise icke svarar, fortsätter han i konversationston

Jag skall berätta er en historia. Sätt er der; var icke rädd. Jag söker aldrig tillskansa

mig, hvad man icke ger frivilligt. Ni kunde resa med mig jorden rundt utan risk. Jag skulle icke röra er med ett finger, icke komma er en hårsmån närmare än såhär.

LOUISE
skyggt.

Det lät så vackert, när ni sade »du».

ALLAND.

Hvarför skulle jag säga »du»? Vi stå ju i intet förhållande till hvarandra. Vi äro två främmande menniskor — som ni sjelf vill. Men kanske ni inte bryr er om min historia?

LOUISE.

Jo, ack jo.

ALLAND
lätt skämtsamt, men med en underton af allvar.

Den handlar om mig sjelf, förstås. Konstnärer, som stannat i sin utveckling eller gått tillbaka, och män, som börja bli gamla, tala alltid om sig sjelf. Har ni lagt märke till det?

LOUISE.

Åh — —

ALLAND.

Jag håller på att modellera en byst af en dam. Hon ser någorlunda bra ut — — riktigt fula kvinnor vända sig aldrig till mig. Ryktet vet nemligen berätta, att jag aldrig förskönar mina offer —

LOUISE.

Det fins nog tillräckligt af den sortens bildhuggare, som försköna — — och de äro visst billigare.

ALLAND

småleende.

Tror ni? Nå — ja. — Hon som jag håller på med nu, har ett af dessa ansigten, som äro så svåra att fängsla i bild just derför, att charmen ligger i uttrycket, i skiftningarne, i det spelande lifvet mer än i dragen. Hon är oregelbundet, själfullt vacker; när man talar med henne, känner man den der dallringen i nervsystemet, den der underliga, hemlighetsfulla dragningen, som vissa kvinnor äga — — och veta af att de äga.

LOUISE

flyttar sig instinktlikt längre bort.

ALLAND.

Jag är, som ni kanske vet, mycket emottaglig för intyck, och alla mina blidare känslor samla sig oftast i hvad vi fransmän kalla tendresse. Jag tyckte strax, att det var synd om henne; hon var så ensam. Hennes man är en ungersk magnat, som lefver endast för hästar och kapplöpningar. Han är otroligt rik, har ett halft tjog älskarinnor och vårdslösar sin hustru.

LOUISE.

Fast hon är vacker?

ALLAND.

Han är en landtjunkare. Hans smak måtte gå i en annan genre — — För resten fängslar skönheten ju icke evigt — —

LOUISE.

Nå — men hon?

ALLAND.

Hon är en själsaristokrat och hon är stolt — verldsdam i hvarje fiber af sin vackra kropp. Hon har ett hof af tillbedjare, men hon finner dem fadda och tomma. Hon leker med dem som med hundvalpar — kastar bort dem, eller tillrättavisar dem, när de trötta henne. Hon är fullkomligt fördomsfri, men hon älskar ingen af dem — —

— — och hon längtar efter någon att älska, ty hennes lif är så fattigt midt i öfverflödet.

LOUISE
med ansträngning.

Har ni varit bekant med henne länge?

ALLAND.

En vecka knappt — men det är som hade vi varit tillsammans åratal redan. — — Så blek ni är! Mår ni inte väl?

LOUISE.

Jo, fullkomligt. Fortsätt, jag ber.

ALLAND.

Sådana kvinnor som hon ha en otrolig makt öfver mig. Detta fullkomligt klara och medvetna, detta på en gång fria och kyliga — kyska — — Hon har själs- och börds-adelns hela prestige. Generationers förfining ligger henne i blodet. Bara att se hur hon klär sig — ah! — — Jag tycker nu en gång om, att en dam klär sig väl. Men det föraktar ni.

LOUISE
under stigande ångest.

Nej — jag föraktar det inte.

ALLAND.

Det käns, som hade hon börjat spinna silkesnät omkring mig — Jag blir nog hennes offer en dag. Jag tycker mig nästan på förhand besegrad — — Jag kommer att falla på knä, blotta mitt bröst och säga: stöt till.

LOUISE
har rest sig upp, men vacklar och griper fatt i stolen.

ALLAND.

Hur är det? Ni mår fortfarande väl — icke sant? Då hon ingenting svarar, reser han sig upp, ser henne leende in i ansigtet och säger i förändrad ton Kära! Gör det så ondt, när sanningen skall fram. Du älskar mig! Lyfter upp hennes hand och kysser den.

LOUISE

rycker den häftigt bort.

Nej! Ah — — ni tror mig visst vara mycket naiv och dum — — derför att jag inte lefvat i stora verlden som ni — — men ni misstar er! Jag har genomskådat er. Från första stund! Jag ville — ville bara veta, hur don Juan brukar gå till väga! Er egenkärlek har gjort er blind — — ni har gått i min snara — —

ALLAND

tar sin hatt.

I så fall har ni glömt att draga åt den — —

LOUISE

utan att höra på honom.

För mig har det varit intressant att studera verldsmannen, den ryktbare konstnären och — kvinnoeröfraren — — Men ni? Hvad har *ni* haft för motiv till — —

ALLAND.

Motiv? Det fins aldrig mer än ett motiv? Men man dissekerar inte upp det! Det är som att skära i en sångfågel, stoppa upp den och sätta den på pinne i stället för att låta den flyga och sjunga! Det ligger något ofint och hjertlöst i *det.*

LOUISE.

Hvad glädje kunde ni ha af en obetydlig varelse som jag? Hvarför? *Hvarför* har ni

för hvarje dag dragit mig närmare till er? Jag förstår inte, hvad ni *vill.*

ALLAND
kallt.

Jag *vill* aldrig något. För mig är lifvet en flod, och jag glider med dit händelserna föra mig.

Jag kom till er som menniska till menniska, öppet, förtroendefullt, utan biafsigter. Jag tyckte om er från första stund — och sade er det; så blef jag varm — och smekte er. Det der var allt lika naturligt för mig som att draga andan i frisk och ren luft. Men ni — — ja, ni slog armarne kring min hals och återgäldade mina smekningar. Men ni tänkte bara på att samla erotisk erfarenhet, ni! Ni med era stränga grundsatser! Det var ju vackert — icke sant? — Åh, fy, fy! Vänder sig bort med ett uttryck af leda.

LOUISE
har satt sig ner på en stol, med armbågarne på dess ryggstöd; skyggar med handen för ögonen och gråter stilla.

ALLAND
går nervöst af och an på golfvet.

Det gör mig ondt om er, men jag kan icke hjelpa det; det är så vidrigt. Stannar framför henne. Och som en egenkär narr har jag skänkt er mitt porträtt; nu har ni väl ingenting emot, att jag tar det tillbaka.

LOUISE

bedjande, men utan att ändra ställning.

Nej — åh nej, inte *det!* Låt mig få behålla porträttet!

ALLAND

rörd af det förtviflade uttrycket i hennes röst.

Tag det då inte så svårt!

LOUISE

som förr.

Låt mig få behålla porträttet.

ALLAND.

Ja, ja — — Men hvarför kunde ni icke låta det utveckla sig som det ville, detta som fans mellan oss två. Kunde det icke ha fått växa i fred. Hvarför skulle ni rifva i det med reflexionens plumpa fingrar.

LOUISE.

Ja, hvarför, hvarför — —

ALLAND.

Trodde ni, att jag icke höll af er? För det jag berättade den der historien?

LOUISE.

Ja.

ALLAND.

Och så blygdes ni öfver att icke ha afvisat mina smekningar!

LOUISE.

Ja, ja.

ALLAND.

Ni har inga förutsättningar att förstå en natur som min. Ni vill mäta mig med ert ömkliga kälkborgarmått — — och det passar icke. Då vaknar er reflexionssjuka: »hvarför? hvarför?» Hvilken småaktig misstänksamhet! Tror ni, man gör sig reda för, hvarför man kysser en kvinna? Om det icke faller af sig sjelf, så gör man det icke.

LOUISE.

Jag var så förplågad — jag — jag förstår mig inte sjelf — —

ALLAND.

Trodde ni, att jag skulle anse er vara lättfärdig?

LOUISE.

Ja.

ALLAND.

Det är man icke med de der ögonen, den pannan och den munnen. Berör hennes ansigte lätt med sin hand.

LOUISE.

Om ni kände de förhållanden under hvilka jag vuxit upp, skulle ni kanske förstå mig — — och förlåta.

ALLAND.

Stackare! Lifvet har varit hårdt emot er — det har gjort er misstänksam och bitter. Tystnad; han går omkring i rummet.

Det var sjelfförsvar; ni kände det, som om jag skulle komma att vålla er smärta — och er natur reagerade. Jag borde ha förstått det strax.

LOUISE.

Ja, ja. Jag tror det — Jag var rädd, att ni skulle komma att gripa för djupt in i mitt lif.

ALLAND

böjer sig fram och ser henne leende in i ögonen.

Och nu tror ni det icke längre?

LOUISE

småler emot honom utan att svara.

ALLAND

skämtsamt i det han räcker handen till afsked.

Då kanske ni tillåter, att jag drar mig tillbaka?

LOUISE.

Åh-nej — — stanna ett ögonblick ännu.

ALLAND.

Jag kan icke. Ser på klockan. Baronessan har väntat mig en timma redan. Det blir icke mycket arbete af i dag.

LOUISE.

Men om jag nu ber er — —

ALLAND.

Bed mig aldrig begå en taktlöshet emot en dam. — — Då svarar jag nej.

LOUISE.

Får jag inte se er mer i dag? Vill ni inte komma igen — — efter séancen?

ALLAND.

Jag vill i alla händelser ingenting lofva. Raljant. Jag binder mig aldrig — som ni vet — —

LOUISE
bedjande.

Kom igen!

ALLAND
bugar sig till afsked och kysser hennes hand.

Au revoir! — *Kanske* à bientôt! Går.

*

LOUISE
ser efter honom genom fönstret; vänder sig derpå om och går fram på golfvet, lyfter upp sin hand, betraktar den ett ögonblick ömt och trycker till sist sina läppar mot den fläck, han kysst.

Utanför höres ljudet af trätande röster:

»Mademoiselle är inte hemma!» — »Jo, det är hon!» — »När jag säger er, att hon *inte* är hemma!» — »Seså — bråka nu inte, gamla rifjern!»

ERNA
kommer in från höger, följd af värdinnan, som förgäfves söker hindra henne.

VÄRDINNAN.

Hon tränger sig in, menskan här. Det hjelper ju inte, hvad man säger.

ERNA.

Jag har något att tala med m:lle Strandberg om.

VÄRDINNAN.

Tala — tala! När jag säger, att mademoiselle inte är hemma.

ERNA.

Der står hon ju.

VÄRDINNAN.

Står hon — ja.

LOUISE
till värdinnan.

Lemna oss nu ensamma, madame.

VÄRDINNAN.

Bevars! Jag ska' inte genera! Jag ska' aldrig genera. Jag ska' släppa hela verlden in!
Med hatfulla ögonkast till Erna; mumlar
Men vänta mig, du! Går.

*

ERNA
häftigt upprörd.

Jag har något att tala med dig om.

LOUISE.

Sitt — sitt ner, kära Erna!

ERNA.

Tack. Går fram emot Louise och stannar framför henne.

Jag tycker inte om att gå krokvägar. Det gäller Alland.

LOUISE.

Alland?

ERNA.

Ja. Jag såg, han gick härifrån nyss. Jag har väntat på det.

LOUISE.

Men jag förstår inte hvarför — — Du känner honom ju inte och — —

ERNA.

Jag har ljugit för dig. Jag *har* känt honom. Det är derför jag kommer till dig nu.

LOUISE
betraktar henne forskande.

ERNA.

Du nämde, att han talat med dig om en målarinna, som — —

LOUISE.

Ja — ja —

ERNA.

Den målarinnan var jag.

Lång tystnad.

ERNA.

Förstår du *nu*, hvarför jag kommer?

LOUISE

tonlöst.

Ja.

ERNA.

Att det är för *din* skull? Derför att jag håller af dig — — derför att — — du är för god att bli som jag.

LOUISE

sänker hufvudet, stilla.

ERNA.

Derför lägger jag min skam i dina händer! Jag *kan* inte låta dig gå samma väg som jag.

LOUISE.

Jag vet alltsammans — allt — allt —

ERNA.

Nej. Du känner det kanske genom *hans* framställning, men — — den är så olik den nakna verkligheten.

LOUISE.

Jag vet, att han aldrig ljuger.

ERNA.

Han talar sanning — men han färglägger. Han hypnotiserar en, tills man ser med *hans* ögon och — — Tvingar sig att tala lugnt. Han har berättat dig, att de tröttnat på hvarandra — han och hon?

LOUISE.

Ja.

ERNA.

Det är inte sant. *Han* hade tröttnat — inte jag. Men det var jag, som bröt. Jag sade honom — att det — att det var förbi — också för mig.

LOUISE.

Då var ju skulden din och icke hans!

ERNA.

Jag är ingen tiggare! Jag är för stolt att taga emot nådesmulor af den, hvars kärlek jag egt!

LOUISE.

Du visste ju från början, att det skulle sluta så?

ERNA.

Hvad tjenar det till att man vet! Han tar en med hull och hår! Han snärjer en in i sin tankegång. Han låter glimta fram så många drag af äkta känsla och själens finhet, att man till sist — trots allt — går och invaggar sig i drömmar. Och så en vacker dag märker man

att det är förbi; då kommer det som en isande öfverraskning.

LOUISE

slår ned ögonen.

ERNA

fattar hennes hand.

Res hem, Louise!

LOUISE.

Jag kan inte.

ERNA

ser på henne, frågande.

LOUISE.

Nej. Det fins ingenting mellan oss — ingenting.

ERNA.

Jag vet, att han kommer här nästan hvarje dag. Jag vet också, hvad det betyder. Fins det ingenting i dag, så blir det i morgon. Han är en blodigel. Han släpper aldrig frivilligt sitt tag.

Slit honom bort, innan han bitit sig fast vid ditt hjerta! Res!

LOUISE.

Det är — är inte som du tror. Jag är stark nog att inte låta honom komma mig närmare, än jag sjelf vill.

ERNA.

Du är svagare än jag — — och mig tog han.

LOUISE.

Jag vill inte resa. Jag vet, att min längtan efter att se honom — bara se honom och höra honom tala — då skulle bli mig öfvermäktig.

ERNA.

Tror du, det är bättre att stanna?

LOUISE.

Ja.

ERNA.

Du är ett barn. Du vet inte hvad du gör.

LOUISE

ser henne in i ögonen.

Jo. Jag vet hvad jag gör.

ERNA.

Du tror dig stark — — för det du kanske stått emot en enda gång! Det skall komma igen — frestande — lockande. Och till sist skall han tvinga bekännelsen fram — — med tortyr, om det behöfs.

Härmar Allands röst och sätt; icke karrikeradt utan drömmande och vekt.

Var icke rädd! Antingen af fri vilja eller också icke. — — — Låt oss tala om något annat — — —

— — Jag har börjat arbeta. Jag vet icke hur det kommer sig, men arbetet föder hos mig alltid en så stark längtan efter lycka — efter

kärlek. Jag blir fullkomligt värnlös — — en kvinna kan fånga mig genom att sträcka ut sin hand — —

— — Jag håller på att modellera en furstinnas byst. Hon är rik och vacker — och hennes man vårdslösar henne — —

— — Sådana kvinnor som hon ha en obeskriflig makt öfver mig. Hon är fullkomligt fördomsfri, men så nobel och fin. Den man, hon älskar, blir en lycklig man.

— — Jag blir nog hennes offer en dag — —

LOUISE

har vändt sig bort; kämpande med sin sinnesrörelse.

ERNA.

Han är en mästare i att vrida knifven om i ett sår. Man tycker, man vill dö af smärta. Man börjar tro på sin makt att binda honom, trots hans egna försäkringar. Men man binder honom aldrig. Han är hal som en ål. Man må rispa honom så att blod kommer fram — man kan ändå inte hålla honom kvar!

LOUISE.

Har han — berättat — det der — för dig?

ERNA.

Hvilket?

LOUISE.

Som du talade om nyss — det der om henne — som han höll på att modellera?

ERNA.

Ja. Och jag har skäl att minnas det. Det var efter det, som jag gaf mig.

LOUISE.

Tror du — tror du också att — att det var sant — det der — —

ERNA.

Sant — men färglagdt. Han har alltid någon furstinna, som han modellerar. Och han vet att använda henne. Han gör henne till bulvan i sin kvinnojagt. Jag har förstått det sedan. Jag har i minnet gått igenom hans plan steg för steg — — efteråt är man alltid så klok! Jag kunde ha slitit håret af mig i blygsel öfver att ha låtit öfverrumpla mig. Men det var ingen öfverrumpling. Jag kunde inte annat. Tanken på, att en annan skulle få de smekningar, han nyss gett mig — den tanken brände mig som eld. Och jag visste, att han talade sant, att jag måste välja — — att jag antingen måste bli helt och hållet hans, eller också uppge honom helt och hållet. Det kunde jag inte.

Dämpadt och mjukt, med ett tonfall genombäfvadt af lyckliga minnen.

Så kom det.

LOUISE

går fram till henne och lägger sin arm kring hennes lif.

Du var lycklig?

ERNA
lutar sitt hufvud mot hennes axel.

Ja. Det var den skönaste tiden i mitt lif. Några sekunders tystnad; så rycker hon sig lös. Nej, nej! Det är inte sant. Det är en olycka. Det är skam och förnedring. Smekningar ger han nog — mer än nog — men intet af den trygga tillgifvenhet, man törstar efter! Hans kvinnohunger gör honom opålitlig. Han är så liten! Han är så narraktig i all sin storhet. Och gentemot oss kvinnor har han intet samvete.

LOUISE.

Jag har aldrig sett dig så vacker som nyss — den enda sekunden. Du *har* varit lycklig — mycket lycklig.

ERNA.

Jag har lidit alla helvetets kval! Du vet inte hvad det är, att se sig försmådd.

LOUISE.

Jag tycker, man borde alltid ha minnet kvar. Ibland tänker jag, att bara ett sådant minne skulle kunna vara nog att kasta ljus öfver hela ens kommande lif.

ERNA.

Minnet! Nej. Det kastar intet ljus. Tvärtom! Han har smekt 50, 60, 100 kvinnor före oss. Och till oss alla har han sagt, med samma bedårande tonfall: »du är god. Jag håller af dig».

LOUISE.

Tror du också, att det tonfallet alltid klingat äkta?

ERNA.

Ja. Just derför är det så farligt att lyssna till. Han är en stämningsmenniska. Alla dessa kvinnor har han gett en bråkdel af sitt eget jag, ett uns af verklig känsla. Derför har han nu så litet kvar. Och det, han har, är bara hyfvelspån, som flammar upp en sekund och dör.

LOUISE.

Ja — jag — — jag har kanske — låtit vårt umgänge på tu man hand — fortgå — alltför länge — alltför fritt — Jag har varit svag — jag hade bordt tillbakavisa — — — slår öfver i en annan tankegång — Han har nog rätt — — välja — Detta är inte hållbart längre.

ERNA.

Så reser du väl?

LOUISE.

Ja, ja, ja — Jag måste bort. Jag har aldrig förr än nu vetat, hvad frestelse är — — — Om han nu kommer — —? Jag bad honom komma hit igen i kväll — —

ERNA.

Då stänger du din dörr.

LOUISE.

Nej. Inte i kväll. Jag kan inte skiljas ifrån honom utan farväl. Det skulle bli alltför tungt. Men i morgon — —

ERNA.

Reser du?

LOUISE.

Det tror jag — —

ERNA.

Du vet inte hvad du vill! Du är redan snärjd.

LOUISE.

Jag kan inte resa utan att säga honom, hur kär han blifvit mig.

ERNA.

Det är ett farligt experiment.

LOUISE.

Jag tror — ibland — att han håller af mig — mer än andra.

ERNA.

Det trodde också jag.

LOUISE

Om han — — om han nu bad mig — — bli sin hustru!

ERNA.

Alla ha vi tänkt detsamma! Men han låter aldrig känslan löpa af med förståndet! Han

binder sig aldrig. Han vet, att det tar slut. »Allting vissnar», säger han. Och när det är slut, kysser han galant på hand och går sin väg. Och så är man ensam — ensam — —

LOUISE

ryser till.

ERNA.

— — Res hem. Ryck dig lös nu. Du är svagare än jag — — och — jag vet hvad jag led. — Det var som om kropp och själ skulle slitas i sär.

Tårarne ha börjat rinna utför hennes ansigte, som är upprifvet af smärta. Hon kämpar med sig sjelf; så lyfter hon upp hufvudet, stolt och trotsigt.

Det är öfver nu. Och smärtan har gjort mig hård. Eld härdar. Jag *var* mjuk — ödmjuk. Jag såg upp till honom. Jag kunde ha krupit i stoftet för hans fötter. Det der tål ingen man vid — och minst han. Nu är jag hans jemnlike. I Luxembourg hänger mitt sjelfporträtt i salen nästintill hans egen marmordröm. — Hatet ammade kraft och arbetsduglighet. När man kan hata, kan man också lefva.

LOUISE

sakta.

Det kan inte jag.

ERNA.

Dess värre för dig! Res derför. Gräf dig ner i din vrå derhemma — och glöm.

LOUISE.

Ja, ja. Jag vill hem! Det käns som om jag varit instängd i en underjordisk trollverld, der ljuset är flammor och glädjen består i menniskors tortyr.

Kanske fins det räddning deruppe, der solen lyser, skogen står grön och vinden blåser kallt från hafvet — —

*

ALLAND

kommer från entréen med hatten i hand. Då han får se Erna, bugar han sig kallt. Derpå går han hän till Louise, tar hennes hand och kysser den.

Det blef ingenting af med séancen. Och här har ni mig nu igen.

LOUISE.

Tack! Jag trodde knappast att — —

ALLAND.

Hvarför trodde ni knappast att — —?

LOUISE.

Derför att — — Ser hän till Erna, som vikit ett par steg tillbaka, då Alland gick emot dem och nu står stilla med venstra handen mot bröstet, stirrande på hans ansigte.

ALLAND.

Jag vet inte, om fröken Walldén känner mig — i alla händelser försmår hon alltid min hels-

ning, när jag någon gång har det nöjet att möta henne på gatan — —

ERNA

kastar hufvudet tillbaka och ser honom trotsigt in i ögonen; derpå vänder hon sig om och går.

ALLAND

ser efter henne; sedan hon försvunnit säger han, lätt hänkastadt, men en smula nervöst.

Se der en kvinna som förstår att drapera sig — »i sin värdighets mantel», heter det visst. Går fram emot Louise, som står stilla, blek och med nedslagna ögon. Men hvad är det med er? Ni ser så underlig ut.

LOUISE.

Det är ingenting — — det — — går nog öfver — —

ALLAND

fattar hennes hand.

Säg. Hvad är det — Har fröken Walldén spelat donna Elvira? — Men se då på mig åtminstone! Hon slår upp ögonen. Eller har jag gjort er ondt på något sätt? Har jag sårat er?

LOUISE.

Om så vore — — hvad skulle ni bry er om det?

ALLAND

mulnar.

Icke bry mig om att jag sårat er? Med det insinuerar ni ju, att jag skulle vara rå! — Hvad är det?

LOUISE

stryker med handen öfver pannan.

Ingenting — åh ingenting. Jag är bara litet melankolisk — eller sentimental, om ni så vill. — —

ALLAND.

Hvarför är ni det då?

LOUISE.

För ingenting! Jag är väl sådan af naturen. Ni skulle bara finna det löjligt.

ALLAND.

Nej, nu *vill* jag veta det.

LOUISE.

Det är bara det, att jag skall lemna Paris.

ALLAND.

Nu snart?

LOUISE.

I morgon.

ALLAND.

Så-å. Det har beslutits hastigt.

LOUISE.

Ja.

ALLAND.

Har ni haft underrättelser hemifrån?

LOUISE.

Nej.

ALLAND.

Men hvarför — — Böjer sig fram emot henne; dämpadt. Är det för *min* skull?

LOUISE.

Ja.

ALLAND.

Det är inte möjligt! Menar ni — menar ni verkligen att — — att jag kunde bli farlig för er?

LOUISE
sitter stilla med nedslagna ögon.

ALLAND
muntert.

Ni är en underlig varelse. Ni är ju inte kvinna. Ni är inte barn. Ni är — ingenting.

LOUISE.

Jag är en kvinna, som begynner åldras.

ALLAND.

Koketteri! Ni vet, att ni är ung, ser ung ut, känner ungt — — Men inte som kvinna.

LOUISE
tiger.

ALLAND.

Har jag inte rätt?

LOUISE.

Nej.

ALLAND.

Ni kan inte älska.

LOUISE.

Jag får inte — Jag vill inte.

ALLAND.

Hvad tror ni kärleken bryr sig om hvad man får och vill.

LOUISE.

Nej — tyvärr!

ALLAND
slår armarne kring henne och trycker henne in till sig.

Nu är du min!

LOUISE
skakar på hufvudet.

Nej. Lägger armarne kring hans hals, sluter ögonen och smyger sitt hufvud in till hans bröst.

ALLAND.

Hela din varelse säger: ja. Hvarje nerv i din kropp, hvarje droppe af ditt blod!

LOUISE
skakar på hufvudet.

Nej. Jag är rädd. Det är mig emot — emot min natur, min uppfostran, mina grundsatser.

ALLAND.

Kvinnor veta aldrig, hvad de vilja, och du vet det icke. I *det* fallet är du åtminstone kvinna. Gör sig lös. Nå ja — som ni behagar! Ni nordbor äro icke födda under Romeos och Julias stjerna.

LOUISE
med tårar i ögonen.

Var inte hård. Det gör mig så ondt. Vi ska' ju skiljas nu, skiljas för alltid. — Eller — — vill du att jag stannar? Jag skall göra allt hvad du vill, bara inte detta enda.

ALLAND.

Halfhet! Nej. Då är det bättre att du reser.

LOUISE
kvidande.

Jag kan inte. Jag har varit så lycklig. Det var som om solskenet kom in i rummet med dig. Det blef ett jubel inom mig, som om alla himmelens fåglar sluppit lösa. När du var borta fans det ingen glädje i verlden, när du var hos mig var all sorg och tungsinthet så långt borta, som om de aldrig skulle kunna nå mig mer. Du ser hurudan jag blifvit på dessa få dagar, då jag inte fått se dig. Det är som om jag skulle dö eller bli vansinnig. Hvad tjenar det till att tala om vänskap och välvilja. Jag älskar dig och olyckan är obotlig.

ALLAND.

Är det en olycka att älska?

LOUISE.

Det käns så.

ALLAND.

Tiden lär en alltid att glömma.

LOUISE.

Inte mig. Det sitter för djupt.

ALLAND

vänligt, i det han böjer sig ned emot henne.

Stackare! Det gör mig så ondt om dig. Jag har svårt att förstå det — din natur är så olik min. Men jag tror, att du är sann, och jag skall hjelpa dig. Jag skall inte tänka på mig sjelf. Du skall resa. Du duger inte för lifvet härute. Du är för vek. — — Res hem, gift dig med någon bra karl, lef lugnt och stilla, som det passar med din natur och din uppfostran.

LOUISE.

Jag kan inte.

ALLAND.

Du får inte vara svag. Du skall inte stanna här — — då kan jag inte skona dig. När jag möter ett motstånd så *måste* jag bryta det. Motstånd och hinder egga mig — jag blir mig icke sjelf mäktig.

LOUISE
ser upp emot honom.

Du är så god. Just derför är det så svårt.

ALLAND
småleende.

Jag god? Det har ingen sagt mig förr än du.

LOUISE.

Har ingen sagt det af alla de kvinnor, som älskat dig?

ALLAND.

Nej.

LOUISE.

Men de ha tänkt det.

ALLAND.

Det tror jag knappt.

LOUISE.

Jag vet det. Du är god. Du förtjenar att bli lycklig.

ALLAND.

Du vet det går oss icke efter förtjenst här i lifvet. — —

LOUISE.

Du har inte lärt känna mig under denhär tiden. Jag har varit så tryckt af din öfverlägsenhet — derför har jag icke kunnat tala.

ALLAND.

Jag trodde, att du sett mina svagheter framför allt. Jag har aldrig försökt att dölja dem.

LOUISE.

Just derför har jag dess tydligare sett din storhet — —

ALLAND.

Tror du då inte det är sant, som folk säger: att jag kulminerat — — att jag gått tillbaka?

LOUISE.

Det har jag aldrig trott.

ALLAND
energiskt.

Jag skall visa, att du har rätt! Jag skall visa, att jag ännu har makt att skapa konstverk som bedåra!

LOUISE
griper hans händer.

Ja, gör det!

ALLAND.

Kan det verkligen intressera dig, om jag lyckas eller icke?

LOUISE.

Åh! Du vet inte hur äregirig jag är för din räkning! Du känner mig inte.

ALLAND

ser på hennes entusiasmerade ansigte och säger sakta och betänksamt.

Nej. Jag känner dig inte. Du har djupare botten än jag nånsin vetat af. Går fram emot henne, tar hennes hufvud mellan sina händer och kysser henne på pannan. Farväl! Tack för denhär tiden. Och tänk på mig någongång.

LOUISE.

Alltid, alltid!

ALLAND

ser henne tankfullt in i ögonen.

Lycklig? Jag undrar om jag skulle kunna bli det — — jag menar så der lugnt och stilla, som andra menniskor. Jag tror det ibland. Jag fordrar icke så mycket. Men den kvinna, jag skulle lefva tillsammans med — alltid — måste vara af en oändlig blidhet, just derför, att jag sjelf är så orolig och nervös — — Han tiger en stund; derefter tillägger han sakta. Jag har icke träffat många sådana kvinnor i mitt lif.

LOUISE.

Hur många?

ALLAND.

Två.

LOUISE.

Det var en för mycket.

ALLAND

tar hennes hand och kysser den; går.

LOUISE

vänder sig om och ser efter honom; derpå sjunker hon ner och brister i gråt.

III.

Regnig julidag i en svensk småstad.

Ett hvardagsrum, lågt till taket. Två fönster med små rutor, draperade af hvita gardiner. I fönsterkarmarne blomma fuxier, pelargonier och kaktusväxter. På väggen midt emot fönstren dörrar till kök och matrum; i bakgrunden en tredje dörr, till en förstuga med hvitrappade väggar och tegelgolf beströdt med enris.

Gammaldags möbler, stelt anordnade. Hvita öfverdrag kläda soffan och stolarne. Framför soffan står ett tomt divansbord med en hvit duk. Hemväfda mattor ligga i kors öfver golfvet.

LOUISE

klädd i bomullsklädning; sitter vid ena fönstret med armbågarne i karmen och ser ut.

BOTILDA

kommer från köket med kaffekoppar på en bricka; hon ordnar dem omständligt och symmetriskt på bordet.

LOUISE

utan att vända sig om.

Regnar det såhär alltid?

BOTILDA.

Kära grynet, det må hon väl veta, att det gör. Det regnar *alltid*, när höet står ute.

LOUISE.

Det har inte varit solsken en enda dag, sen jag kom hem. Inte en enda dag har gatan sett annorlunda ut, än nu.

BOTILDA.

Nej, hur skulle den väl se ut? Den ser ju ut som vanligt.

LOUISE.

Som vanligt — — Ja, det är just det — —

BOTILDA.

Om en inte skulle resa bort för annat, än att bli missnöjd med allt, en har, så kunde en lika gerna stanna hemma.

LOUISE.

Det är sant, Botilda. Man borde alltid stanna hemma. Reser sig. Hvad är det för en dag i dag?

BOTILDA.

Kors så hon frågar! Det är ju hennes födelsedag.

LOUISE.

Ja, men dagen i veckan?

BOTILDA.

Det vet hon väl, att det är Onsdag. Det är ju torgdag i dag.

LOUISE.

Onsdag — inte mer. Tänk — bara fjorton dagar, som jag varit hemma. Jag kom ju en Onsdag?

BOTILDA.

Ja.

LOUISE
frånvarande.

Fjorton dar! De ha varit som fjorton år. — — Det är som om allting skulle somna — stå stilla och dö — — och dammet lägga sig som ett täcke öfver allt.

BOTILDA.

Jesses, dammet måtte en väl kunna hålla ifrån sig!

LOUISE
sjunker ned i soffan, lägger armarne på bordet och brister i gråt.

BOTILDA.

Men kära barn, tänk på hvad hon gör! Rena duken! Slätar ut den med sitt förkläde.

LOUISE
reser sig och går af och an på golfvet; torkar sina ögon, men utan att kunna hålla tårarne tillbaka.

BOTILDA

står och ser på henne.

Jag vet inte, hvad det går åt henne, sedan hon kom från det olycksaliga Pariset. Hon är sig inte sjelf lik.

LOUISE.

Nej, det är jag inte.

BOTILDA.

Hon måtte väl inte gå hän och bli som Agnes!

LOUISE.

Då dör jag hellre.

BOTILDA.

Slå inte ut sådana stora ord till Vår Herre! En får nog gå här, så länge Han vill.

LOUISE

har åter satt sig vid fönstret och stirrar ut.

BOTILDA.

Kära hjertandes, inte ska hon gråta på sin födelsedag. Det är inte något godt varsel.

LOUISE.

Jag kan inte hjelpa det.

BOTILDA.

Hon har det ju så bra. Alla menniskor

tycka ju, att hon är snäll och rar. Hemlighetsfullt. Kan hon gissa, hvad jag såg i dag morgse, då jag gick på torget?

LOUISE.

Nej.

BOTILDA.

Klockan var bara sex, men kamrern var redan ute i sin trädgård — — och kan hon gissa hvad han gjorde?

LOUISE.

Nej.

BOTILDA.

Plockade blommor. Till en riktigt fin blomsterbukett, kantänka — — Nog vet en hvar *den* skulle hän, alltid!

LOUISE.

Ja, kamrern är ju alltid så snäll.

BOTILDA.

Jo, jo men! Skulle väl det vara! Han har väl sina randiga skäl, kantänka!

Det hörs en hvissling af ett lokomotiv.

LOUISE.

Nu kom tåget.

BOTILDA.

Det är väl en förfärdelig hop folk och fä

med, kantänka. Det är stor hästmarknad, må hon veta. Patron Svensson är inne med alla tre unghästarne — — Går hän till fönstret. Nej, se hur dom vimlar ut! Patron på Tjellmo — och prosten i Wallby — och inspektor Knutson! Men hvem är den unge herrn, han går med?

LOUISE
gladt uppfarande.

Viggo! Nej se, Viggo! Viftar med sin näsduk utåt.

BOTILDA.

Ja, minsann är det inte herr Viggo! Jag hade så när inte känt igen honom! Nej, se så brådt han har. Kantänka. Ja, nu får jag ut och ställa om kaffe, så han kan få en smula varmt i sej!

Skyndar beskäftigt ut i köket.

*

LOUISE
går mot dörren och öppnar den.

VIGGO
kommer in i förstugan.

LOUISE
räcker honom handen.

Viggo! Du här.

VIGGO.

God dag, Lisa lilla. Och lycka på födelse-

dagen! *Tar af sin långa reskappa, ställer galoscher och paraply i förstugan, kommer in och stänger dörren.* Seså! Nu får jag helsa på dig ordentligt! *Håller hennes hand i sina båda och ser på henne, förvånad.* Hvad du är förändrad!

LOUISE.

Tycker också du det?

VIGGO.

Det är alldeles påfallande. — — Är det Paris? Eller sorgen efter mor, som gjort dig såder ...?

LOUISE.

Såder?

VIGGO.

Ja, såder — — liksom större — — liksom mer kvinlig än förr?

LOUISE.

Kom nu fram och sätt dig. Botilda kommer strax med kaffe. Du är väl trött efter resan?

VIGGO.

Inte spår. Det skall mycket till innan jag blir trött.

LOUISE.

Hvila dig behöfver du väl åtminstone, du som vi andra.

VIGGO.

Ja, men inte ännu. Jag reser vidare med ett-tåget.

LOUISE.

Reser du? Hvarthän?

VIGGO.
gladt.

Till Paris. Jag fick litet pengar för min bok, och så har jag tre tidningar att skrifva korrespondenser till. Så jag hoppas kunna slå mig fram.

LOUISE
nedstämd.

Jag trodde, du skulle stanna här nu — — Jag blef så glad öfver att se dig — — Jag trodde .... får tårar i ögonen.

VIGGO.

Jag har köpt direkt biljett ... stryker öfver hennes hår. Så ... så. Inte ledsen för det!

*

BOTILDA
kommer från köket med kaffe, grädde och bröd på en bricka.

VIGGO.

Se god dag, Botilda.

BOTILDA

niger.

Tack för det, herr Viggo. Och god dag igen! Det var då en glädje och en öfve raskning på födelsedagen, kantänka! Sätter brickan på bordet, torkar sin hand på förklädet och räcker fram den, nigande. Välkommen får en väl säga! Och var [illegible] go' nu och ta' en kopp kaffe. Jag tänkte, det kunde göra godt, när man rest långa vägar.

VIGGO.

Tack, tack, Botilda! Serverar sig. Det skal' minsann bli riktigt skönt ...... Nå — — hur står det till annars?

BOTILDA.

Tackar som frågar, herr Viggo, mig gamla skrå går ingen nöd åt, må veta. Men si fröken — hon är visst inte riktigt som hon skulle vara — till Louise — Ja, hon får ursäkta att jag säger det rent ut, men sen hon kom hem från det välsignade Pariset, har det va'tt en enda jämmerlighet — — — och derför var det minsann riktigt väl, att herr Viggo kom, för kan inte *det* muntra upp henne, så vet jag ingenting — — —

LOUISE.

Vi få minsann inte behålla honom. Han reser med ett-tåget.

BOTILDA.

Jesses då, hvad står på? Efter det är så'nt erk?

VIGGO
skrattar.

Ingenting står på — — men jag skall till aris.

BOTILDA.

Ska' han dit nu igen?

VIGGO
nickar.

BOTILDA.

Om jag kunde begripa, hvad det kan vara för märkligt med den sta'n!

VIGGO.

Jo — det är det märkliga med den stan, att se'n man en gång sett den, så längtar man alltid dit igen.

LOUISE
sakta.

Så är det . . . ja.

BOTILDA.

Då borde man aldrig ge sej dit! — — Ska' herr Viggo inte ha mer kaffe?

VIGGO.

Nej, tack.

BOTILDA.

Då blir det väl bäst, jag tar ut det igen, så det kan hålla sig varmt. — — Jag trodde, dom skulle komma nu i rappet.

VIGGO.

Hvilka?

BOTILDA.

Dom som kommer och gratulerar, kantänka. Här är ju födelsedag i huset — — fast inte syns det på fröken, gu'bevars! Hå, hå — ja ja.

Tar kaffekannan och Viggos kopp, borstar af duken och går ut i köket.

*

VIGGO
tar Louises hand.

Hur är det med dig? Du är så nedstämd och frånvarande ... Tala nu om för mig, hvad det är.

LOUISE
skakar på hufvudet.

Ingenting, Viggo, ingenting.

VIGGO.

Är det slut med förtroendet?

LOUISE.

Nu kommer här folk ...

Man hör buller ute från förstugan. Fru Knutson öppnar dörren och man ser henne och fröken Knutson i färd med att taga af sig galoscher och ytterplagg.

✲

FRU KNUTSON.

Man får väl inte dra syndafloden in i rummen. — — Sätt paraplyerna tillhopa der i hörnet, Agneta — — så der! Låna mig din näsduk, så får jag torka af bukettpapperet — — det är alldeles genomblötadt . . .

Louise har rest sig och gått gästerna till mötes. Fru Knutson och fröken Knutson träda in med blomsterbuketter i händerna.

FRU KNUTSON.

God dag, kära Louise! Och har den äran att gratulera! Räcker fram buketten. Det var ett förskräckligt regnande.

FRÖKEN KNUTSON.

Har den äran att gratulera! Räcker också fram buketten.

LOUISE.

Tack, tack.

FRU KNUTSON.

Och se herr literatören! Kommen för födelsedagens skull, förstås! Det var ju roligt. Räcker hand.

FRÖKEN KNUTSON
räcker också hand.

LOUISE.

Var så god och stig fram, tant. Får jag bjuda på en kopp kaffe? Går till köksdörren och ger order åt Botilda.

FRU KNUTSON.

Tackar som bjuder. Tar plats i soffan. Fröken Knutson sätter sig på en stol vid bordet. Nå, herr literatör, som kommer från stora verlden — hvad nytt?

VIGGO.

Ingenting, det jag vet! Annat än, att det är ett förskräckligt regnande!

FRU KNUTSON.

Nå, det är ju ingenting precis nytt. Här på orten har det varit alldeles förskräckligt — — Höt står ute — — och Gud vet, när det kommer under tak.

FRÖKEN KNUTSON.

Vi skulle haft skogsparti i Lördags, men i sådant här väder kunde det naturligtvis inte bli af.

VIGGO.

Nej, det förstås.

Botilda kommer med kaffekannan; helsar.

FRU KNUTSON
nådigt.

God dag, Botilda.

FRÖKEN KNUTSON.

God dag, Botilda.

LOUISE.

Får jag lof att servera tant?

FRU KNUTSON.

Tack, mitt barn, tack.

*

Fröknarna Svensson, Jönsson och Tornström komma in från förstugan, alla med blomsterbuketter i händerna; de helsa:

God dag, kära Louise! Har den äran att gratulera!

LOUISE
går emot dem, helsar och tar emot buketterna.

Tack, tack Gerda. Tack Hanna, tack Sofi
Var så god och stig fram! En kopp kaffe?
Serverar.

Fröknarna stiga fram, helsande och nigande.

FRÖKEN TORNSTRÖM.

God dag, herr Pihl. Vi hörde just, att ni var kommen!

VIGGO.

Har nyheten redan spridt sig?

FRÖKEN JÖNSSON.

Ja, vi voro inne i butiken och hemtade Gerda, och der sa' dom — —

FRÖKEN SVENSSON.

Det var knappt vi känt igen er i dender långa kappan.

VIGGO.

Det var inte mycket smickrande för det, som fans *i* kappan.

FRU KNUTSON
menande.

Åh — det har jag nu min egen tanke om — — känner jag Gerda Svensson rätt — —

Fröknarna Knutson och Jönsson puffa hvarandra i sidan och fnissa diskret. Fröken Svensson rodnar.

VIGGO.

Fröken Svensson säger ju sjelf, att hon knappt kände igen mig.

FRU KNUTSON.

Det är bara som hon pratar — tro mig. Hela sta'n vet, hvem som sitter på första sidan i hennes album.

FRÖKEN SVENSSON
förebrående.

Åh fy, tant.

FRU KNUTSON.

Jag har ingenting sagt — jag. Men jag försäkrar herr literatören, att friare — — det har Gerda Svensson ingen brist på.

VIGGO.

Det har jag aldrig betviflat.

FRÖKEN TORNSTRÖM.

Hur länge stannar herr Pihl i sta'n?

VIGGO.

Till klockan ett.

DAMERNA
i korus.

Till klockan ett?

VIGGO.

Ja. Jag reser vidare med tåget söderut.

FRÖKEN JÖNSSON.

Redan? Vi hade hört, att herr Pihl skulle stanna här en månads tid.

FRU KNUTSON.

Ja, det är till och med inte utan, att man räknat en smula på det. Ungdomen skall ställa till sällskapsspektakel, och herr literatören skulle spela med.

VIGGO.

Det gör mig ondt, men jag antar, att min plats inte blir svår att fylla.

FRU KNUTSON

menande.

Säg inte det!

FRÖKEN JÖNSSON.

Vet ni hvad ni skulle spela?

VIGGO.

Förste älskare?

FRÖKEN JÖNSSON.

Ja. Men emot hvem?

VIGGO.

Mot er?

Fnissningar.

FRU KNUTSON.

Gerda Svensson skall spela hufvudrollen, förstås.

VIGGO.

Det gör fröken Svensson ju alltid.

FRÖKEN SVENSSON

rodnar.

Hvad menar ni med det?

VIGGO.

Det vet vi väl? Att ni är samhällets primadonna assoluta.

FRÖKEN TORNSTRÖM.

Hvad Louise ser ledsen ut.

LOUISE

som sutit och hört på med en frånvarande min.

Gör jag?

FRU KNUTSON.

Ja, det vore synd att säga annat. Kan inte literatören finna på något medel att muntra sin fostersyster mer? Hon är alldeles förskräckligt melankolisk.

VIGGO.

Ja, Louise har ju aldrig hört till de riktigt glada — —

FRU KNUTSON.

Men nu är det alldeles som om hon vore förhexad. Hon är sig inte lik.

FRÖKEN SVENSSON.

Nej, vi fjäsa för henne och pyssla om henne på alla vis, men det hjelper inte stort — — —

LOUISE.

Åh, hur kan Gerda säga det. Jag är så tacksam för det ni äro snälla emot mig.

FRU KNUTSON.

Ja, inte behöfver Louise leta länge efter folk, som vill vara snälla emot henne! Jag känner en herre, som bestämdt inte begär bättre, än att få pyssla om henne hela lifvet igenom — —

*

EN PIGA

kommer in med en stor blomsterbukett i handen; niger för sällskapet, går fram och lemnar Louise blommorna.

Jag skulle helsa så mycket från kamrern och lemna denhär. Kamrern har så mycket folk på banken, att han inte kan komma sjelf, förr än banken stänges.

LOUISE.

Tack, Lina. Helsa kamrern och tacka.

PIGAN.

Tack, det skall jag.

Niger för sällskapet och går.

*

Fröknarna Knutson och Jönsson ha' fnittrande lutat sina hufvud samman i hviskande samtal. Fru Knutson och fröken Tornström utbyta menande blickar.

FRU KNUTSON.

Stackars kamrern!

Fnissningar från damerna.

LOUISE.

Hvarför säger tant så?

FRU KNUTSON.

Som är tvungen att sitta på banken hela förmiddagen!

FRÖKEN TORNSTRÖM.

Ja, jag är säker på, att hans tankar äro på annat håll.

FRÖKEN JÖNSSON.

Hm!

LOUISE.

Behagar tant en liten tår kaffe till?

FRU KNUTSON.

Nej tack, kära barn. Skämtsamt välvilligt. Vi ska' laga, att det fins en tår till kamrern också, när han kommer. Han tycker så mycket om kaffe — klappar Louise på handen — i synnerhet när det serveras af denhär lilla handen.

LOUISE.

Behagar ingen en påtår? Gerda? Hanna? Sofi?

FRÖKEN TORNSTRÖM

räcker fram sin kopp.

Jo tack — kanske en liten tår.

LOUISE
serverar.

Det var snällt.

FRU KNUTSON.

Jag får väl se att komma åstad, annars är jag rädd, att middagen inte blir färdig i tid. Och Knutson blir i misshumör, om inte maten står på bordet klockan tolf. Reser sig. Ja, så är det att vara husmor.

FRÖKEN KNUTSON
reser sig också.

Åh ja, men — —

FRU KNUTSON.

Det har du rätt i, mitt barn. Det är inte farligt alls, egentligen. Det har också sina behag, Louise lilla. Går fram emot Louise och räcker hand till afsked. Hur gammal är det egentligen, du blir i dag — — om man får vara så näsvis att fråga?

LOUISE.

Tretiotvå år.

FRU KNUTSON.

Det är hög tid! Skrattande. Farväl, farväl! Helsa kamrern!

De andra damerna resa sig också; fröken Tornström slukar i hast kaffet och de småbröd, hon serverat sig.

FRÖKEN KNUTSON
räcker hand till Louise.

Farväl, farväl!

FRÖKEN JÖNSSON
räcker hand.

Adjö, Louise! Helsa — — fnittrar.

FRÖKEN TORNSTRÖM
ännu tuggande.

Adjö, Louise.

FRU KNUTSON
räcker hand.

Farväl, herr literatör. Lycklig resa!

VIGGO
bugar sig.

Tack, tack!

De andra damerna trycka hans hand i tur och ordning.

FRÖKEN SVENSSON
går hän till Louise och tar hennes hand.

Farväl, Louise. Det var ju tråkigt, att herr Pihl skall resa så snart. Det är du väl ledsen för? Det blir ju så tomt? Har du inte lust att titta inom till mig i skymningen? Ifall du tycker det är ensamt?

LOUISE.

Tack, Gerda, tack!

De öfriga damerna med fru Knutson i spetsen ha hunnit bort till dörren och skocka sig, fnittrande och hviskande, i förstugan, medan

FRÖKEN SVENSSON
går bort och räcker Viggo sin hand.

Farväl, herr Pihl! Lycklig resa.

VIGGO.

Tack, fröken. Farväl.

FRÖKEN SVENSSON

får tårar i ögonen; vänder sig hastigt om och går.

Sällskapet troppar af. Louise, som följt dem ut i förstugan, kommer in igen och stänger dörren efter sig.

*

VIGGO.

Puh! Går af och an på golfvet. Louise har åter slagit sig ned vid fönstret, stirrande ut.

BOTILDA

kommer från venster med en bricka; dukar af kaffebordet.

Kors en så'n massa blommor! Det må jag säga! Och ändå sitter hon der igen och ser ut som om hon hade sålt smöret och tappat pengarne. Jo, det nyttar visst att vara vänlig mot henne! Går ut i köket.

VIGGO

till Louise.

Huru är det med dig, Lisa lilla. Säg mig det nu.

LOUISE.

Jag vet det inte sjelf — — Jag känner mig så främmande, så hemlös här i mitt hem. Jag fryser.

VIGGO

Du saknar Paris?

LOUISE.

Ja.

VIGGO.

Jag förstår det så väl. Här gapar tomheten emot dig från hvarje vrå. Här har du lefvat omgifven af dina kära — och nu är du ensam kvar.

LOUISE.

Ensam? Ja! Men det är inte bara det — — Menniskorna äro ju så vänliga emot mig, men — — det är som om jag inte hörde hit — — Allt hvad de tala om är mig så likgiltigt, deras intressen synas mig så små — — och deras ofinheter plåga mig — —

VIGGO.

Du menar — —

LOUISE.

Jag menar deras sätt att blanda sig i andras intimaste förhållanden — deras fnittrande, deras klumpiga häntydningar — — allt är mig emot. Det pinar mig. Jag tycker det är rått. Om det fins någonting i verlden, som borde vara heligt, så vore det väl *det* — —

VIGGO
sakta.

Det gjorde mig så ondt — — det der med fröken Svensson — —

LOUISE.

Hon är den enda af hela sällskapet, som har en smula finkänslighet i behåll — hon och kamrern — —

VIGGO.

Det är ju alltid två menniskor, som du kan umgås med i din ensamhet.

LOUISE
skakar på hufvudet.

Också de äro mig främmande. Allt är mig främmande här. Det förefaller mig sjelf löjligt — — såder — efter ett par månaders vistande i Paris — — men det *är* så. Det är som om håret kunnat gråna på mitt hufvud under dessa fjorton dar, och hjertat frysa till is i mitt bröst

VIGGO.

Säg mig nu allt, Louise. Någonting har inträffat — — någonting som — —

LOUISE.

Det pinar mig att tala om det — —

VIGGO.

Också med mig?

LOUISE.

Ja, Viggo, också med dig.

VIGGO

reser sig upp.

Förlåt mig. Det var inte min mening att pina dig. Jag trodde bara inte — —

LOUISE.

Hvad?

VIGGO.

Att du också kände dig främmande för mig.

LOUISE

sträcker ut sin hand efter honom.

Det gör jag inte, Viggo. Men jag kan inte *tla* om det. Jag tycker, du borde förstå mig ändå. Jag vill ingenting dölja för dig — — det *fins* ingenting att dölja. Jag skulle önska, att iag vore af glas, och att du kunde se allt, som r r sig inom mig — — allt det der, som jag har i svårt att profanera med ord.

VIGGO.

Nu förstår jag. Böjer sig ned och kysser henne på nan. Kära lilla syster!

LOUISE.

Det fins en gammal saga om en jungfru, som blef bergakungens brud. Jag mins den

mycket dunkelt — — men jag tror, hon dårades af glansen i trollens verld; och se'n hon en gång sett den, längtade hon alltid dit igen.

Jag är som den jungfrun i sagan — bländad af glansen i en verld, som icke är min — — det stolta, fria lifvet derute...

VIGGO.

Också jag har känt något liknande — —

LOUISE

skakar på hufvudet.

Inte som jag. Du är lycklig, du. Du är en riddare, som stiger ditner och hemtar sin brud — — Jag? Hvad är jag? — En skugga, bunden till en annans tillvaro — — dömd att fjerran ifrån honom föra en sjelfständig och derför overklig existens — —

VIGGO.

Det der förstår jag inte.

LOUISE.

Förstår du inte, att denna känsla måste bryta mig loss från mitt föregående — — derför att den strider mot mina grundsatser, min uppfostran — — ja, mot sjelfva min naturs egendomligheter — — — Derute ha de friare tyglar — — der ger man sin kärlek för stunden — icke för lifvet.

VIGGO
stirrar framför sig ett ögonblick under tystnad; derpå säger han sakta.

Jag borde inte ha rest ifrån dig derute. Jag borde ha stannat hos dig. — — Nu efteråt kommer det för mig, hvilken underlig beklämning, som grep mig, då vi skildes — — det var en så bestämd aning om, att en olycka hotade dig — —

LOUISE.

Den olyckan hade du inte kunnat afvärja .... och för resten ... *är* det en olycka att en enda gång i sitt lif ha fått erfara, hvad det är att älska och vara älskad tillbaka?

VIGGO
vänder sig bort för att dölja sin rörelse.

Jag kan inte längre skilja svart från hvitt. Jag erkänner min oförmåga. Förlåt mig, att jag trängt in i din hemlighet och sjelfkärt trott mig kunna gagna dig med mina råd ... Här kan ingen menniska råda.

LOUISE.

Inte så, Viggo! Du är alltid så finkänslig och god. Du har inte trängt in i mitt förtroende — tvärtom — — du är den enda menniska, som jag kunnat tala med om detta ...

VIGGO
med tårar i ögonen.

Jag vill dig väl. Jag ville så gerna se dig

lycklig. — — Men jag känner med dina nerver — — det är en åratal igenom samlad längtan, som nu slagit ut. Den har vuxit i lön under alla dessa år — — nu, när den blommar, har den så djupa rötter genom hela din varelse, att den aldrig kan ryckas bort. Bara vissna och dö — — men när den vissnar, vissnar du sjelf med den . . .

LOUISE.

Du har förstått det. Ja, Viggo, ja, så är det.

VIGGO.

Det är som att stirra ut i mörka natten — man ser inte en hand för sig. Böjer sig fram mot henne. Säg mig nu uppriktigt, kära lilla syster — — vill du att jag stannar hos dig?

LOUISE
skakar på hufvudet.

Det hjelper inte. Du har rätt — här kan ingen menniska råda.

Tystnad.

VIGGO.

Hur kom det sig?

LOUISE.

Vet inte! Kanske af glansen kring hans namn — — kanske deraf, att hans verld var så främmande för min, att den just derigenom drog

mig oemotståndligt till sig ... Eller — sakta — kanske det var min natur, som tog ut sin rätt ..... att älska en gång.

VIGGO.

Och nu strider naturen sin strid på lif och död ...

LOUISE.

Jag fruktar striden är utkämpad redan. Jag känner inte längre mig sjelf. Jag är som en gengångare här i dessa tysta, låga små rum, der damtygen kläda möblerna som hvita liksvepningar. Är det jag, som lekt och vuxit upp här? — — Som trott på Gud och känt mig trygg och stark i medvetandet om mina fasta grundsatser? — — Nu ha de alla störtat i grus under mina fötter.

VIGGO.

Tag vara på dig sjelf — — och tag vara på framtiden!

LOUISE.

Det fins ingen framtid. — — När jag tänkte på att stanna här i kylan alltid — — tänkte på, att år skulle komma och gå, utan att jag fick se honom — höra hans kära stämma — — att dag skulle glida bort efter dag, utan att så mycket som ett bref förde bud mellan honom och mig — — då såg jag, att de dagarne och de åren icke skulle synas mig värda att lefva. För

mig fans hvarken glädje eller skönhet — — ingenting annat än en oändlig tomhet — —

Då skref jag. Jag vet inte hvad. Men det darrade nog mellan raderna min fruktan att bli glömd.

VIGGO.

Huru länge är det sedan du skref?

LOUISE

skakar på hufvudet.

Jag vet inte om jag väntat länge eller kort. Jag vet inte om dagarne mist sin längd eller om de icke längre ega något slut .... tiden har blifvit något formlöst, som flyter i ett ... jag vet blott att tomheten är evig.

Tystnad.

VIGGO

sakta.

Om han nu ber dig komma?

LOUISE.

Jag skulle lyda honom blindt — — om han också bad om mitt lif.

VIGGO

stryker med handen öfver hennes panna.

Jag skall inte pina dig med några råd. Men du är exalterad nu. Kanske skall du se annorlunda på allt detta, se'n dina nerver kommit i ro.

Från förstugan höres ett lätt buller: ett par galoscher, som

tagas af och en paraply, som stötes mot golfvet. Strax derefter knackar det på dörren och kamrer Möller kommer in.

*

KAMRERN

bugar sig.

Jag har tyvärr inte kunnat komma ifrån förr än nu, men jag ville ogerna försaka nöjet att personligen få lyckönska fröken Louise på födelsedagen.

LOUISE

räcker honom sin hand.

Tack, herr kamrer. Tack för blommorna. Det var så snällt.

KAMRERN.

Åh för all del, det . . . Helsar på Viggo. God dag, Viggo Pihl! Jag hörde just, att du var kommen — — det blir ju ett kort besök, denhär gången?

VIGGO

helsar.

Ja. Jag reser vidare med ett-tåget.

KAMRERN.

Jag hör det, ja. Till Paris?

VIGGO.

Ja.

KAMRERN
till Louise.

Fröken Louise tycker väl, det är tråkigt, att Viggo reser så snart?

LOUISE.

Naturligtvis. Men det får man ju finna sig i. Det var roligt att se honom i alla fall — fast det var kort.

KAMRERN.

Det blir nog mycket folk med på tåget. Här har varit ovanligt lifligt i dag.

VIGGO
ser på klockan.

Och jag har mitt bagage att ställa om. Det är kanske på tiden, att man ger sig af.

LOUISE.

Redan?

KAMRERN
artigt.

Tiden går fort i angenämt sällskap.

VIGGO
ser Louise in i ögonen.

Vill du, att jag skall stanna? Då stannar jag.

LOUISE.

Tack, Viggo, tack. Det visste jag nog. Men du skall resa.

VIGGO
tar hennes hand.

Farväl då, lilla Lisa.

LOUISE
med tårar i ögonen.

Farväl, Viggo ... och ... helsa Paris.

VIGGO.

Adjö, kamrer.
De skaka hand.

KAMRERN.

Adjö, Viggo. Lycklig resa.

VIGGO.

Tack. Går till köksdörren, öppnar den och ropar utåt. Adjö, Botilda! Nu bär det af igen!

*

BOTILDA
kommer i dörren, torkande handen på förklädet.

Adjö, herr Viggo! Får se kamrern och niger djupt. Nej, men att kamrern är kommen, och fröken har ingenting sagt! Nu skall jag ta in kaffe!

LOUISE.

Jag får verkligen be om ursäkt, att jag inte tänkt på ...

KAMRERN.

Tack, inte för min skull.

LOUISE.

Det är väl inte kaffedags längre — Men ett glas vin får jag väl bjuda på? Botilda, tag in litet vin.

KAMRERN.

Tack — men — — hm! om jag får vara alldeles ogenerad — blodet stiger mig alltid åt hufvudet, om jag dricker vin på förmiddagen — —

VIGGO,

som under tiden tagit på sig reskappa, hatt och galoscher ute i förstugan, nickar ännu en gång in genom dörren. Adjö, adjö!

LOUISE.

Adjö, Viggo.

BOTILDA.

Får man ingenting alls bjuda kamrern på?

KAMRERN.

Tack, Botilda — jag skall ingenting ha.

BOTILDA

mysande.

Kamrern får åtminstone sitta en stund och hålla fröken sällskap, annars leds hon för galet.

Går ut i köket.

✲

KAMRERN.

Ja, jag vill gerna stanna en stund, om fröken Louise inte har något emot det.

LOUISE.

Åh! Hur kan kamrern tro det.

KAMRERN.

Säg bara uppriktigt, hvilket fröken Louise vill. Jag vill så gerna göra alldeles som fröken Louise vill. Kanske fröken Louise helst vill vara ensam? Fröken Louise är nog mycket ledsen öfver att Viggo reser?

LOUISE.

Ja. Det är så tomt — —

KAMRERN
medlidsamt.

Kan jag ingenting göra — — hm! — jag menar — — fröken Louise vet ju — —

Det höres en signal från stationen.

LOUISE.

Nu gick tåget.

KAMRERN.

Ja.

Tystnad.

LOUISE
söker att beherska sig.

Det har väl varit mycket folk på banken i dag?

KAMRERN.

Ja.

LOUISE.

Men nu är arbetet slut för i dag?

KAMRERN.

Åh — nej. Det fins arbete nog för hela eftermiddagen — — gud ske lof.

LOUISE.

Tycker kamrern om att arbeta?

KAMRERN.

Ja. Det är det enda som hjelper, när lynnet är tungt.

LOUISE
sakta.

Jag önskar, att jag också hade ett arbete.

KAMRERN.

Åh! — Kvinnans verkningskrets är hemmet. Fröken Louise's arbete borde vara att göra ett hem ljust och gladt.

LOUISE
skakar på hufvudet.

Jag önskar, att jag hade ett arbete, en mans arbete. Jag förstår så väl, att det kan hjelpa mot sorger och bekymmer — — om man gräfver ner sig i det helt och hållet, egnar sig åt det med

hvarje fiber. — *I tankar.* — Timme efter timme går, siffrorna rada sig upp framför en på papperet... tanken släpper dem inte för en sekund... och tiden rinner, utan att man vet, hvart den tar vägen. När man så till sist är trött till kropp och själ... hur härligt måtte det då inte vara att lägga sig ner och sofva från alltsammans... sofva lugnt och utan drömmar... hemta krafter till morgondagens slit...

KAMRERN.

Tala inte så, fröken Louise. Det gör mig så ledsen. Det är någonting så hopplöst och brustet... någonting i tonfallet och i ögonens och ansigtets uttryck, som... *Tar hennes hand.* Hvarför är fröken Louise inte som förr? Hvad har händt? Hvad är det, som tynger? Har fröken Louise inte längre förtroende för sin gamle vän? Kan jag ingenting göra... det skulle vara min högsta önskan.

LOUISE.

Det går nog öfver.

KAMRERN.

Är det sorgen, som tynger? Fröken Louise är ensam nu i sitt fordna hem, der allt påminner om de kära, som gått bort. Fröken Louise behöfver komma bort härifrån i andra omgifningar — i nya förhållanden.

LOUISE.

Ja.

KAMRERN.

Om fröken Louise fick ett nytt hem att styra och ställa med, så skulle nog sorgen lindras så småningom.

LOUISE

tiger.

KAMRERN

flyttar sin stol närmare.

Mins fröken Louise den sommaren, då jag såg Louise för första gång? Louise var ett barn och satt på mitt knä och läste franska lexor — — Louise satt der så tryggt, som om den platsen var hennes och alltid skulle förbli det. Jag var Louises »stora vän» — — det fans ingen som hon tyckte så bra om, som mig, sade hon — — och ibland slog hon armarne kring min hals och kysste mig — — —

Det är längesedan nu, men jag mins det grant. Louise växte upp ... hon satt aldrig mer på mitt knä ... och hon glömde visst, både att jag varit hennes »stora vän», och att hon kysst mig — — — Jag glömde det inte, jag. Jag har väntat i tjugo år. Det är inte första gången, jag gör den frågan, som jag nu upprepar för sista gång. Kanske Louise tycker, att det är efterhängset? Men Louise var så ung

förra gången. Jag kunde så väl förstå, att Louise ville se sig om i verlden först. — — Sedan kommo ju sorgerna och — — jag visste, att Louise aldrig skulle ha lemnat sin gamla mor ensam med den sjuka systern — —

Nu står Louise ensam i verlden — och har sett nog — — kanske mer än nog — af lifvet derute. Nu frågar jag igen: Vill Louise bli min hustru?

LOUISE

stirrar framför sig med tårfyllda ögon.

KAMRERN.

Louise skall inte svara strax; men tänk på hvad jag sagt. Jag är ju inte någon yngling, längre, och Louise är ingen oerfaren ung flicka. Men en vänskap så gammal som vår har djupa rötter — — och tjugo års tillgifvenhet är kanske, när allt kommer omkring, en mera solid basis för ett äktenskap, än ungdomens flyktiga tycke.

LOUISE

skakar på hufvudet.

KAMRERN.

Detta gäller Louise — inte mig. *Jag* kan inte tänka mig större lycka på jorden än att få kalla Louise min hustru. Och jag skall aldrig fordra af Louise mer än Louise sjelf vill ge — — det tror Louise mig väl om? Jag önskar

bara, att jag hade rätt att — — med min tillgifvenhet — — — ge Louise det stöd, som — — —

LOUISE.

Det kan aldrig ske.

KAMRERN

reser sig upp och börjar gå af och an på golfvet, kämpande med sin rörelse; stannar så framför henne igen.

Är det — — med ansträngning — någon annan?

LOUISE.

Ja.

KAMRERN.

Då ber jag om förlåtelse — men — ja, blif inte ond — men — med ett förplågadt uttryck — kunde fröken Louise inte ha sparat mig dethär?

LOUISE.

Jag visste ju inte — och — — det är inte som kamrern tror. Jag kan inte tala om detta — — jag *kan* inte — det — det är så förfärligt — —

KAMRERN

ser på henne med en lång, medlidsam blick.

Jag har pinat — — förlåt — — det skall aldrig hända mer. Men — — fröken Louise tror ju, att jag är hennes vän?

LOUISE.

Ja, ja, det vet jag. Tack, tack för allt.

✲

BREFBÄRAREN
knackar på dörren, öppnar den och räcker in ett bref.

M:lle Louise Strandberg! Var så god.

LOUISE
skyndar fram och griper det; häftigt upprörd.

BREFBÄRAREN.

God middag!

Går.

*

LOUISE
håller brefvet framför sig, liksom tveksam.

KAMRERN.

Jag generar väl inte?

LOUISE.

Åh — nej. Men om kamrern tillåter — —
går bort till fönstret, bryter brefvet och läser. Efter hand som hon läser, få kinderna färg, och hela ansigtets uttryck förändras.

KAMRERN
efter en stund.

Jag hoppas det är goda nyheter!

LOUISE
vänder sig om.

Åh — förlåt mig — — jag glömde — —

KAMRERN.

Det var goda nyheter — det syns.

LOUISE
sakta och allvarligt men alltigenom med samma uttryck af dämpad lycka.

Godt eller ondt — — allt ligger i framtidens hand.

KAMRERN
pekar på brefvet.

Der fans läkemedlet, som jag inte kunde ge.

LOUISE.

Är kamrern ledsen på mig?

KAMRERN.

Ack — nej.

LOUISE.

Jag rår ju inte för det. Det är som hade jag gått ensam i långa år, med natt på alla sidor — — och så plötsligt hört en röst som ropat mitt namn ur mörkret — — långt borta.

KAMRERN.

Måtte den rösten inte leda vilse, det önskar jag så innerligt. — En smula bittert. — Jag ropade också jag, men det hörde fröken Louise aldrig.

LOUISE.

Förlåt mig. Jag är så tacksam — — så riktigt af hjertat tacksam — — —

KAMRERN.

Om jag kunde — på något sätt vara — — till minsta tjenst.

LOUISE
räcker honom sin hand.

Tack, det vet jag nog, och jag litar på, att kamrern fortfarande vill ha mina affärer om hand.

KAMRERN.

Det är ju ingenting annat än min skyldighet som tjensteman i banken. Penningarne äro ju disponibla, och — —

LOUISE.

Låt oss icke tala om affärer nu. Jag måste tänka mig om, och sedan kommer jag till kamrern och rådgör — innan jag reser — —

KAMRERN.

När reser fröken Louise? Och hvart?

LOUISE.

Jag vet inte *när*... i morgon ... eller om några dar. — — Till Paris.

KAMRERN.

Gud gifve lycka på färden. Farväl.
Går.

*

LOUISE
öppnar dörren till köket och ropar.

Botilda.

BOTILDA.

Jesses så glad hon ser ut! Nu har han friat.

LOUISE.

Nej, Botilda, det har han inte.

BOTILDA.

Inte? Men hvad i Herrans namn är det då? Hon är ju alldeles förändrad.

LOUISE.

Är middagen färdig?

BOTILDA.

Ja, men hvad i Guds namn går åt henne?

LOUISE.

Jag är hungrig. Har du något godt till mig?

BOTILDA.

Jag har inte gjort annat, se'n hon kom hem, än laga ihop mat, som hon skulle tycka om — och hon har knappt rört den.

LOUISE.

I dag ska' du få se på annat.

BOTILDA.

När gick kamrern?

LOUISE.

Nu nyss. Hör — Botilda — — jag reser min väg om ett par dar.

BOTILDA.

Jesses hvad är det nu för konster, hon har för sig? Hvart ska' hon resa?

LOUISE.

Till Paris.

BOTILDA.

Ja, jag säger då det, hon är alldeles från vettet! Våga sig ut på sjön nu när det regnat i 14 dar — — tänk ett sådant djyp.

LOUISE.

Tag nu in maten, så är du snäll.

Botilda försvinner i köket.

IV.

Paris, följande år, en afton i April.

Samma atelier, men nu mycket elegant dekorerad, med nya möbler, mattor, gobeliner, studier *i ram*, m. m.

I ena hörnet på en kolonn omgifven af palmer och andra bladväxter står en marmorbyst af Alland; der nedanför en chäslong. Längre fram ett pianino.

Taklampor och japanesiska lyktor äro tända i ateliern och i trädgården utanför, dit glasdörrarne stå öppna.

Erna, Bergström, Johansson, Lind m. fl. kostnärer sorla och glamma kring en bål derute. Alltemellanåt stämmer en manskvartett upp en sång.

Viggo och Lilly sitta i förtrolig tête à tête på chäslongen inne i ateliern.

LILLY.

Ack jo, Viggo! Jag vill mycket hellre bo med dig hemma i en svensk småstad, än stanna här i Paris.

VIGGO.

Hur är det möjligt? — Det stolta, fria lifvet härute — —

LILLY.

Ju mer jag ser af »det stolta, fria lifvet härute», dess mer skrämmer det mig.

VIGGO.

Är du en sådan liten harunge?

LILLY.

Ja. Jag kan ligga vaken ibland om nätterna och tänka, och ju mer jag tänker, dess värre blir det. Jag blir riktigt mörkrädd till sist. Och då vet jag ingen annan råd än att krypa alldeles ner under täcket — — det hjelper. Trycker sig in till honom. Då tänker jag på dig och önskar, att du vore hos mig.

VIGGO
smeker henne.

Stackars min lilla harunge! — — Hvad är det egentligen, som hon är så rädd för?

LILLY
hviskande.

Kärleken.

VIGGO
muntert.

Så-å? Det har jag aldrig märkt.

LILLY
stryker med handen genom hans hår.

Nej, för jag kan inte låta bli att tycka om dig. Det är just det som är olyckan.

VIGGO.

Jaså! Det är en olycka.

LILLY.

Inte att jag *tycker* om dig; men att jag inte kan *låta bli.*

VIGGO.

Skulle du önska, att du kunde *låta bli.*

LILLY.

Ja, för när du så inte brydde dig om mig längre, så skulle jag inte heller bry mig om dig.

VIGGO.

Jaså! Ja men nu bryr jag mig händelsevis om dig — — rätt mycket, till och med.

LILLY.

Nu ja.

VIGGO

kysser henne.

Ja just nu!

LILLY.

Men i morgon?

VIGGO.

Troligen i morgon också.

LILLY.

Ja men sedan? Framtiden? Den kan du inte svara för.

VIGGO.

Kan *du* det?

LILLY.

Jag *tycker*, att jag kan. Vi kvinnor känna visst i allmänhet djupare än ni män.

VIGGO.

Derom tvista de lärde. Men de lärde äro partiska — — det ligger nästan alltid en olycklig kärlekshistoria bakom deras visdom. De gamle ungkarlarne säga: »ha! kvinnorna äro trolösa!» De gamla ungmörna: »ha! männen äro flyktiga!» — — Men historien lär oss, att det fins flyktigt och trofast folk både bland män och kvinnor.

LILLY.

Då måtte olyckan vara den, att de trofaste alltid förälska sig i de flyktige.

VIGGO.

Alltid?

LILLY.

Ja, eftersom *en af dem* alltid tröttnar.

VIGGO.

En sådan liten pessimist! Skrattar. Och så menar du, att eftersom du sjelf är en mycket trofast liten tös, så . . .

LILLY.

Du får inte göra narr!

VIGGO

smeker henne.

Kära barn! Hur kommer du på så dystra tankar?

LILLY.

Åh, jag har exempel nära till hands.

VIGGO.

Erna och Henrik?

LILLY.

Ja.

VIGGO.

Hvad vet du om dem?

LILLY.

Åh, du tror väl också, att man inte har ögon, fast man är ung och oerfaren. — — Han är så svartsjuk och oresonlig. Och Erna — —

VIGGO.

Hvad är det med henne?

LILLY.

Jag vet knappt. Men jag tycker ibland, att hon ger honom anledning till det. — — Tror du, att hon håller af honom?

VIGGO.

Hvad tror du sjelf?

LILLY.

Hon har blifvit så underlig på den sista tiden — — Ja, det började strax efter det Louise kommit tillbaka. Hon är så nervös, så häftig — — ja, ibland tycker jag, att hon är riktigt elak.

VIGGO.

Men han är då också en riktig mes. Han bara gnäller och åbäkar sig. Du har kanske rätt i en del af det du sade nyss om kärleken. Men man skall då också taga på den med en smula förstånd ... Jag menar: man har då en viss skyldighet att visa sig från den älskvärda sidan, om man vill bli älskad tillbaka. Inte sant? Slår armen kring hennes lif och lutar sitt hufvud mot hennes bröst. Man skall taga vara på hvad man har. Kärleken är en ömtålig blomma, som behöfver mycken vård. Den blomman är det bästa lifvet skänkt mig. Jag skall värna om den med allt hvad jag eger af ömhet och klokhet.

LILLY
kysser honom på pannan.

Det skall också jag — —

*

LOUISE
kommer inifrån sofrummet; då hon får se paret på chäslongen, vill hon draga sig tillbaka.

VIGGO
tar sakta sin arm bort från Lillys midja.

Louise!

LOUISE
småleende.

Förlåt mig! Det var ju tråkigt, att jag skulle störa.

VIGGO.

Du stör oss inte. Fråga Lilly — gör hon?

LILLY.

Nej. Inte Louise.

VIGGO.

Sitt nu ner hos oss ett ögonblick. — — Sången derutifrån låter så bra på afstånd. Och här är så vackert, härinne.

LOUISE
sätter sig.

Ja, här är vackert, det ser jag sjelf bättre än någon annan.

LILLY.

Åh, det är minsann inte svårt att se!

LOUISE.

För er alla är det bara det yttre, de vackra möblerna, färgernas harmoni — — För mig är det själen, doften af det hela — — det, som gör detta rum till mitt *hem*.

LILLY.

Det der förstår *jag*, men inte Viggo. Det

der måste man vara kvinna för att kunna känna — — Jag menar så der, att man håller af hvarenda möbel, som en kär vän — derför att den varit vittne till — —

VIGGO

afbryter.

Vet du hvad vi talade om, när du kom?

LOUISE.

Talade ni verkligen?

VIGGO.

Ja. Men det var ett gammalt tema.

LOUISE.

Om kärleken?

VIGGO

nickar.

Lilly är skeptisk.

LILLY.

Åh fy dig!

VIGGO.

Hon har sett på lifvet med sin nittonåriga erfarenhet och funnit, att kärleken är en olycka, ty en af de älskande tröttnar alltid — —

LILLY.

Viggo! Det är riktigt skam af dig.

LOUISE
lägger sin hand på Lillys panna.

Dethär ljusa hufvudet är så klokt, så klokt — —

VIGGO.

Jaså! Är också du en kärlekens pessimist?

LOUISE.

Nej. *Jag* tror, det är bäst, att inte på förhand plocka bladen af nyponblommorna vid vägkanten — — om man också vet, att morgondagens vind skall sopa dem bort.

LILLY.

Jag kan inte låta bli.

LOUISE.

Hvarför grubbla? Lägg ditt hufvud mot hans axel och var glad åt att vara älskad! — — Lyckan kommer och lyckan går. Kanske stannar hon kvar — kanske inte — i alla händelser är det fruktlöst att söka binda henne.

VIGGO.

Det der är hvad man kallar filosofi.

LOUISE.

Ja, men inte pessimism.

✲

HENRIK
kommer med dyster uppsyn in från trädgården.

LILLY
sakta till Viggo.

Usch, der är han. Jag är säker om, att han vill jämra sig. Kom, låt oss gå.

De gå ut i trädgården.

HENRIK
sätter sig på chäslongen.

Åh, Louise, jag är så olycklig.

LOUISE.

Hvarför ska' ni plåga hvarandra.

HENRIK.

Det är ju inte jag!

LOUISE.

Jo, du är svartsjuk.

HENRIK.

Kan jag väl annat! Hon vill knappt erkänna, att det är skilnad på mig och hennes andra bekanta. Och om jag vågar yttra ett ord af klagan, så straffar hon mig med en raffinerad grymhet, som om jag begått ett brott.

LOUISE.

Jag tycker nog, att hon kunde vara annorlunda emot dig, men du är ju också — —

HENRIK.

Hon är grym, hon är kall, hon är hård.

LOUISE.

Nej, hon är god.

HENRIK.

Mot alla andra — bara inte mot mig — derför att jag älskar henne — — och derför att min kärlek gör mig vek.

LOUISE.

Jag tycker, ni skulle kunna vara så lyckliga, ni två. Hon har ju sjelf velat vinna dig, och du begär inte bättre än att få vara henne trogen.

HENRIK.

Hon borde ha varit karl. Deri ligger hela felet. Hon har en fullkomligt manlig karaktär. Hon tröttnar och hon kastar bort.

LOUISE.

Är en man alltid sådan?

HENRIK.

Jag är inte sådan. Men annars — — Ifall han inte träffar på en kvinna, som vrider hjertat ur bröstet på honom, som pinar honom med glödande tänger — — Sådan är *hon!* Böjer sig ned och snyftar.

LOUISE.

Stackars barn! Du blir aldrig någon man!

HENRIK
knyter händerna.

Jo! Jag skall bryta med henne! Jag står inte ut med dethär.

*

Erna och Bergström komma från trädgården, glada och upprymda, blossande på cigaretter. Efter hand komma flere konstnärer in och bilda konverserande grupper på golfvet. Sången har ystnat.

BERGSTRÖM.

Jo! Tjo hej! Jag skall ut till Fontenay och måla naket ute.

ERNA.

Du är tokig!

BERGSTRÖM.

Snick snack! Det ska' bli någe' styft må du tro!

ERNA.

Hvad ska' det bli då?

BERGSTRÖM.

En naken pojke, förstår du!

ERNA
skrattande.

Han fryser ihjäl.

BERGSTRÖM.

Asch —. — han är delvis klädd i pels.

ERNA.

Delvis klädd i pels? Skrattar. Hvad skall han föreställa?

BERGSTRÖM.

Det vete fan — ett namn hittar man väl alltid. Kolossalt vacker kropp! — Du skulle se hans ben! Det vore något för dig.

ERNA.

Gör mig en cigarett så är du hygglig. Min tobak är slut.

BERGSTRÖM.

Det är min snart också. Men för dig skulle jag offra min sista droppe hjerteblod, det vet du.

ERNA.

Tack. Jag föredrar tobaken.

Bergström sätter sig ner på en stol och rullar cigaretten.

LIND

i det han kritiskt skärskådar Allands byst.

Styf karl! Ja, gu'bevars! Men konstig kropp! Konstig kropp, säger jag dig. Nu håller han på med en marmorgrupp, har jag hört. Den är snart färdig, och han är sjelf i en sådan der feber som han alltid är i, då han gör någe' styft. Men ingen slipper in i hans atelier. Jag försökte i går.

JOHANSSON.

Du ja! Du springer ju alltid rundt och snokar. Inte kan man undra på, att monsieur Alland stänger sin dörr.

LIND.

Kan man inte undra? Är jag kanske inte också — — Kunde han inte ha godt af ett råd — —

Allmänt skratt.

BERGSTRÖM
lemnar Erna cigarretten.

Jaså, det tycker du! Att Gustave Alland borde ta' råd af dig!

LIND.

Det vore väl fan, om han inte skulle ha godt af, att en kamrat gjorde honom uppmärksam på ett och annat — —

*

I detsamma öppnas dörren och Alland kommer hastigt in. Han studsar först vid åsynen af de många menniskorna, men då han ser sig observerad går han ogeneradt fram emot Louise och helsar.

ALLAND.

Jag kommer kanske olägligt. Jag visste inte, att ni hade främmande.

LOUISE
förlägen.

Det är min fosterbror Viggo, som firar födelsedag — —

ALLAND
vänder sig till Viggo, som står i dörren till trädgården.

Tillåt mig att gratulera. Jag hör, att ni firar er födelsedag.

VIGGO.

Tack.

ALLAND
helsar på Lilly, som står vid sidan om Viggo.

God dag, fröken Walldén. Har jag den äran att vara igenkänd? Jag har träffat er här en gång förr.

LILLY.

Skulle man inte känna igen en så berömd man som ni, när man en gång har haft den äran att bli föreställd för er!

ALLAND.

Det var samma dag monsieur Pihl skulle resa. Jag mins det mycket väl. Ni kom utifrån — Jag mins hur rödblommig och frisk ni var — — riktigt förtjusande — —

Bergström, Johansson och Lind gå fram och helsa på Alland.

BERGSTRÖM
skrattande.

Så märkvärdigt! Vi talte just om er, monsieur Alland, då ni kom.

ALLAND.

Då talade ni väl illa om mig?

LIND.

Ah, hur kan ni tro det!

ALLAND.

Det gör en kollega alltid.

JOHANSSON.

Ja men *ni* är ju hors concours.

BERGSTRÖM.

Jo, Lind ville gerna slippa in i er atelier och kritisera gruppen, som ni håller på med.

ALLAND.

Det gör mig ondt, käre kollega. Men jag tål aldrig att *någon* ser hvad jag har för händer — med ett fint småleende — och naturligtvis allraminst en så talangfull yrkesbroder, som ni.

LIND.

Jag ber, jag ber!

VIGGO

ute i trädgården; knackar i bålen.

Mina damer och herrar! Låt oss dricka ett glas med den sist anlände gästen!

Allmän tillslutning. Alla strömma ut i trädgården med undantag af Erna, som blir sittande orörlig.

*

HENRIK

som gått ut med de andre kommer in igen från trädgården.

Så ensam! Hvar har du din tillbedjare? Har han öfvergett Venus för Bacchi skull?

ERNA

vänder sig bort, utan att svara.

HENRIK.

Jaså, du ger den stumma! Aj, aj! Då står det illa till med samvetet.

ERNA.

Låt mig vara i fred.

HENRIK.

I fred med ditt onda samvete? En skön duett!

ERNA

vänder sig emot honom.

Ställ inte till uppträde nu! Jag är inte i humör att tåla dina dumheter!

HENRIK.

Jaså! Du är inte i humör! Det var ju tråkigt, det! Hur kan det komma sig? Du skulle väl inte ha lagt ut dina garn förgäfves?

ERNA.

Gå din väg!

HENRIK.

Gå! Ja, det är just det, jag tänker göra.

Men jag skall säga dig sanningen först. Jag låter inte sparka bort mig som en hund. Jag har tålt det alltför länge — akta dig nu, för nu bits jag!

ERNA.

Så bit då, om du törs, din byracka!

HENRIK

knyter händerna och far emot henne; hejdar sig.

ERNA.

Se bara! Du törs ju inte slåss en gång.

HENRIK.

Jag slåss inte med en kvinna.

ERNA.

Nej, åtminstone inte med en som är starkare än du.

Kvartetten stämmer upp i trädgården och sorlet derute dämpas.

*

LOUISE

kommer hastigt in i ateliern och går fram till Erna och Henrik.

Sch! Inte går det an att ni grälar så högt! Man hör er ju derute. Tänk på det!

ERNA.

Det är inte mitt fel. Jag har bedt den der herrn hålla sig i styr och gå.

HENRIK.

»Den der herrn!» — Hvad tycker du, Louise?

LOUISE.

Tyst, tyst! Inte skrika!

HENRIK

utom sig.

Jag har älskat den der hyndan högre än mitt lif — — derför har hon under två år kunnat göra mitt lif till ett helvete — —

ERNA.

Ni är inte tillräknelig! Gå er väg? Och sätt aldrig er fot inom min dörr!

HENRIK.

Jag skall sätta dig i gapstocken i stället — — Jag skall brännmärka dig — ska' du få se — ditt — —

LOUISE.

Henrik! — —

ERNA.

Gör det! Gör det! Skrik ut för verlden, att jag tålt er i min närhet, att jag tillåtit er hand att röra vid min kropp — — Jag har aldrig så tydligt som nu sett, hur nesligt det var — —

HENRIK

kämpar med sig sjelf som om han ville säga något; tar ett steg emot henne; vänder sig derpå hastigt om och störtar ut.

*

LOUISE

ser efter honom.

Stackaren! Så förtviflad han var! Hur började det?

ERNA.

Som vanligt. I dag var jag inte i humör att fördraga hans lumpenhet — —

LOUISE.

Ja, men — — detta är ju — sätter sig hos henne — Säg mig uppriktigt, Erna lilla — älskar du honom inte längre?

ERNA.

Ack du — Jag har aldrig älskat honom! Aldrig en sekund. Är det en menniska, som man kan älska, denna parasit på konstnärslifvet härute? En menniska som ingenting är, ingenting blir, ingenting duger till.

LOUISE.

Men det visste du ju förut.

ERNA.

Jag visste! Jag visste! Hvad gör det för nytta hvad man vet? Jag led så, att jag kunde

bli vansinnig. Jag var förhexad, förbannad, bunden! Det fans bara en i verlden, som jag tänkte på — — Men det, som en gång hade dött, kunde icke åter väckas till lif — — Du har kanske hört talas om menniskor, som bli drinkare af olycklig kärlek? Jag var för feg att dö — för litet romantisk om du så vill. Jag kastade mig i hans armar derför, att han just gick och suckade för mig — — —

Der har du min »kärleks» historia! Den är poetisk — inte sant!

LOUISE

stryker öfver hennes hår.

Stackars, stackars Erna!

ERNA

drar sig undan.

Och nu i kväll när jag såg de två bredvid hvarandra — — då märkte jag min förnedring. Jemför de två! Mot hans axel har jag lutat mitt hufvud — — och ändå har jag kunnat sänka mig ner till det der krypet! Reser sig upp och går mot dörren. Adjö!

LOUISE

skyndar efter henne.

Hvart går du? Du är så upprörd och — —

ERNA.

Jag måste ut härifrån — härinne kväfs jag. Jag kan inte andas samma luft som han. Jag

hatar honom — med rätt eller orätt — det bryr jag mig inte om! Jag hatar honom för det jag aldrig mer kan tilltvinga mig hans intresse — aldrig annat än denna iskalla likgiltighet, som jag kan krossa min panna emot, men aldrig rubba. — — Men jag skall fram! Jag skall upp till hans sida igen! Jag vill göra underverk — — I en snyftning Åh — om jag vore en man! Åh — om jag vore en man! Men jag blir aldrig, aldrig annat än en kvinna, som han föraktar — — Rycker upp dörren till entréen och störtar ut.

*

Viggo och Lilly komma hastigt in från trädgården.

LILLY.

Gick Erna?

LOUISE.

Ja.

VIGGO.

Hvarför gick hon?

LOUISE.

Hon mådde inte riktigt bra — hon var så nervös och — —

LILLY.

Jag får lof att gå till henne!

LOUISE.

Hon gick ut. Hon ville ha frisk luft — —

Gästerna, som märka, att någonting är på färde, ha skockat sig i dörren till trädgården. Bergström och Johansson komma in i ateliern.

VIGGO.

Henrik är också borta. Det har väl varit ett uppträde igen?

LOUISE

sakta till Viggo.

Gå ut i trädgården och laga att de andra gå med. Bed dem sjunga — — eller hvad du vill — — .

VIGGO

nickar; går fram till Bergström och Johansson, tar en under hvar arm och drar dem med mig.

Låt oss få en sång till. En fosterländsk — — som väcker hemlandsminnen.

BERGSTRÖM.

Kör för det. Om vi skulle ta Josephsons Vårt land?

JOHANSSON.

Jaha! ropar Sångare!

De gå ut i trädgården; gästerna följa med. Lilly gör min af att stanna hos Louise, men då hon ser Alland komma in, går hon hastigt förbi honom ut till de andre.

*

ALLAND.

Hvad stod på? Hvarför gick fröken Walldén?

LOUISE.

Åh — här var ett uppträde — mellan henne och Henrik Rydberg.

ALLAND

sätter sig hos henne, tar hennes hand och ser henne in i ögonen.

Var det ingenting annat?

LOUISE.

Jo — storinqvisitor! Men slipper jag inte att svara på det?

ALLAND.

Naturligtvis — om du finner det obehagligt. Men säg mig då i stället, hvarför alla de här menniskorna trängt sig in i *mitt* paradis?

LOUISE.

Du hade ju sagt, att du inte kunde komma i dag — — Festen skulle ha varit på Ernas atelier, men hon har ingen trädgård — — och så frågade de, om de inte kunde få flytta hit ner. Jag *kunde* inte säga nej.

ALLAND

skrattande.

Nej, det kunde du väl inte — — Men vet du, hvad jag hade tänkt?

LOUISE.

Nej — hvad?

ALLAND
tar upp ett par biljetter.

Taga dig med till operan i kväll.

LOUISE.

Det skulle ha varit roligt!

ALLAND.

Och så skulle vi ha superat efteråt. Fint och lätt, alldeles som min kräsna lilla prinsessa vill ha det.

LOUISE.

Ja, men nu stanna vi hemma i stället.

ALLAND.

Omöjligt, min fröken! Jag måste ju gå med de andre!

LOUISE.

Hvarför måste du gå?

ALLAND.

Inte kan jag ensam stanna kvar. Tänk på ert rykte, min fröken!

LOUISE.

Det bryr jag mig inte om. Nedslagen. *Skall* du verkligen gå?

ALLAND.

Absolut! Om inte madame sjelf är rädd om sitt rykte, måste *jag* taga vara på det. Jag är väl närmast till det, skulle jag tro. Betraktar henne

leende; då hon fortfarande ser nedslagen ut, böjer han sig fram emot henne och hviskar. Jag *går* således med de andre. Men jag kommer igen — —

LOUISE
nickar emot honom, småleende.

ALLAND.

Och då skall madame vara klädd i nya, fina morgonrocken — — och så skall hon sätta sig till pianot och spela och sjunga medan monsieur — som arbetat hela dagen — ligger på chäslongen och hvilar — —

LOUISE.

Går det lätt för monsieur att arbeta nu?

ALLAND.

Ja.

LOUISE
nickar upprepade gånger.

Det visste jag.

ALLAND.

Du är en märkvärdig liten kvinna. Aldrig pockande, aldrig nyfiken. Inga frågor, intet bråk — och ingen jämmer för det jag håller dig borta från min atelier.

LOUISE.

Jag vill inte komma dit förr, än du sjelf ber mig.

ALLAND.

Lilla orm! Jag börjar frukta, att du ämnar beveka mig genom din blidhet.

LOUISE.

Tror du det? Då måste jag ju bli pockande för att visa, att du tar fel. Skrattar. Men det skulle vara mycket svårt för mig.

ALLAND
ser ut i trädgården.

Jag kunde ha lust att kyssa dig, men det går väl inte an. Det återstår mig således ingenting annat än att säga farväl. Reser sig upp, bugar sig och tar hennes hand, som han kysser. Adieu, fröken Strandberg! Hviskande. A bientôt!

Han tar sin rock och hatt och går ut i trädgården för att säga farväl till de andre. Det blir allmänt uppbrott. Gästerna komma in, och taga farväl under sorl och skratt.

BERGSTRÖM
till Johansson.

Du sjöng falskt, din bof! Tror du inte, att jag märkte det?

JOHANSSON.

Det var du sjelf som gnällde för högt. Du har inte öra — inte sant, Viggo? Det var han, som sjöng falskt?

VIGGO.

Det hörde jag inte.

LIND
som håller på att säga farväl till Louise.

Monsieur Alland! Vänta ett ögonblick — vi få sällskap.

ALLAND.

Det skall bli mig ett stort nöje.
De gå.

BERGSTRÖM
till Lilly.

God natt! Är Erna gången?

LILLY.

Ja, hon mådde inte riktigt bra.

JOHANSSON
bugar sig för Louise.

Tack för i kväll! Det var mycket gemytligt, fast den bofven Bergström sjöng falskt.

LOUISE.

Jag tyckte, det lät mycket vackert.

BERGSTRÖM.

Jag bryr mig inte om att försvara mig — —
det var han sjelf som inte höll sig uppe — —

det är just hans svaga sida, både som menniska och konstnär, att han inte kan hålla sig uppe — — Bugar sig för Louise. Tack för i afton!

JOHANSSON.

Och du vill klifva högre än vingarne bära — I dörren. — Godnatt här, allesammans! Går.

BERGSTRÖM.

Hör du Janne du! Vänta litet. Vi få sällskap. - Skyndar efter.

De andre gästerna ha under tiden sagt farväl, de gå alla, utom Viggo och Lilly.

*

LILLY.

Jag undrar om Erna är kommen hem.

VIGGO.

Låt oss gå upp och se efter. Och om hon inte är kommen, ta vi oss en promenad på boulevarden.

LILLY.

Arm i arm! Det vill jag rysligt gerna. Det är det mest förtjusande jag vet.

LOUISE
skämtsamt.

Det är egentligen mycket opassande — —

LILLY.

Åh, här i Paris kan man ju göra alldeles hvad man vill.

LOUISE.

Det är just det, som är det farliga.

LILLY.

Faran är inte stor, när man vill det, som är rätt — —

VIGGO

sticker sin arm under Lillys.

När jag går med henne under armen, då känner jag mig alltid som en riktig hönsmamma — — som om jag spänt min stora, varma vinge ut öfver kycklingen vid min sida — — Du kan vara lugn!

LOUISE

småleende.

Jag menade inte heller, att det kunde vara farligt *för er.*

⁂

ERNA

kommer häftigt in om dörren; till Lilly.

Jaså här är du! Gud ske lof!

LILLY

går bort till henne.

Bevars, bevars! Hvad står på? Du är så blek — —

ERNA.

Kom nu, så gå vi upp.

VIGGO.

Lilly och jag ha kommit öfverens om att taga oss en liten promenad först.

ERNA
hårdt.

Det blir ingenting af med det!

VIGGO.

Hvad för slag? Blir ingenting af? Jag antar, att Lilly har sin egen vilja.

ERNA.

Inte så länge hon är här i Paris — hos mig.

VIGGO.

Hon är min fästmö!

ERNA.

Hon är min syster! Hånfullt. Fästmö? Ja, så heter det alltid. Men jag känner er män... Ni äro alla lika!

LOUISE.

Erna då!

ERNA.

Jag bryr mig inte om, hvad ni säger! Inte ett grand! Jag lägger mig inte i andras affärer! Stöt gerna hufvudet i väggen sjelf... Kasta dig

i djefvulens armar... Jag skall inte säga ett ord. Men så länge jag har kraft nog att värna om henne der, skall det bli lögn att...

VIGGO.

Säg inte mer, Erna. Du är inte tillräknelig i kväll.

LILLY

går hän emot honom.

God natt, Viggo. Jag går med — — vi träffas ju i morgon — inte sant?

VIGGO.

Jo. God natt liten.

LILLY

kysser Louise på pannan.

God natt! Sof godt.

Erna och Lilly gå.

⁂

VIGGO.

Hvad kom åt Erna? Jag har aldrig förr sett henne så upprifven...

LOUISE.

Hon och Henrik ha brutit med hvarandra i kväll.

VIGGO.

Det ha de gjort så ofta.

LOUISE.

Ja, men nu är det allvar . . . nu blir det aldrig godt igen.

VIGGO.

Så mycket bättre. Hon har visst aldrig brytt sig stort om honom.

LOUISE.

Nej. Då hade hon inte varit så olycklig.

VIGGO.

Hur menar du?

LOUISE.

Det ringer i mina öron en underskön replik... jag vet inte hvar jag läst den... det är väl i en af de moderna böckerna, kan jag tro. Den handlar väl om en kvinna, som gett sig åt den man, hon älskar — — och derigenom råkat i kollision med pligt, heder och samvete . . . Han ser, att hon lider — — han förebrår sig sjelf, att han tagit emot, hvad hon gaf — — och så frågar han henne en gång, om hon är mycket olycklig... Då smyger hon sig in till honom och ser på honom med en blick full af hängifvenhet. »Jag olycklig?» säger hon. »Jag är som en utsvulten tiggare, hvilken fått mat; måhända fryser han ännu i sina trasor — — men olycklig är han inte längre.»

VIGGO.

Och Erna — — menar du — —?

LOUISE.

Hon är olycklig — — derför att hon kastat sig i armarne på en man, som aldrig egt hennes hjerta.

VIGGO
begrundande.

Ja, ja. För en finkänslig kvinna måste *det* vara den största olycka på jorden.

LOUISE
ryser till.

Hu! Att få hela sitt lif besudladt... forntid och framtid... allt — — — ett tjockt, smutsigt streck draget öfver allt som man känt fint och friskt och omedelbart och omedvetet — — den drömda lustgårdens blommor och buskar och träd förvandlade till slemmig tång — — paradisets frukter till stinkande svampar — — — och vid allt detta, att minnas den tid, då man låg i gräset och såg blåa drufklasar skimra i solen öfver sitt hufvud — — man behöfde endast sträcka ut handen för att nå dem — — man dröjde bara derför, att man ville välja den vackraste — — —

Räcker honom sin hand. God natt, Viggo. Du får inte vara ond på henne. Hon har lidit mer än någon vet om.

Hon går in i sitt sofrum. Han står ett ögonblick stilla, försjunken i tankar; vänder sig om och går mot dörren, stannar igen och ser ut i trädgården. Lyktorna ha börjat slockna, men månen skiner klart öfver buskarne derute och genom det stora fönstret in i ateliern. Han stirrar ett ögonblick ditut, drar en djup suck och går långsamt sin väg.

LOUISE

kommer från sofrummet, klädd i en morgonrock af ljusrödt siden med spetsgarnityr; hon släcker lamporna, sätter sig till pianot och slår an ett par enstaka toner, hvilka efterhand öfvergå till en melodi. Slutligen börjar hon sjunga:

»Och jungfrun hon skulle sig till ottesången gå.
Tiden görs mig lång.
Så gick hon den vägen åt höga berget låg,
Men jag vet att sorgen är tung. — —»

ALLAND

kommer sakta in. Stannar och ser på henne medan hon sjunger. När hon slutat går han bort och lägger sin hand på hennes hufvud, böjande hennes ansigte uppåt.

Hvad tänker du på, när du sitter så här ensam?

LOUISE.

På dig. Alltid på dig.

ALLAND.

Och hvad tänker du om mig?

LOUISE.

Att du är bergakungen, och att jag kunde sitta här i hundra år och tro att några veckor förflutit.

ALLAND

kysser hennes panna.

Du gör mig nästan rädd.

LOUISE.

Med hvad? Att jag är så lycklig?

ALLAND.

Ja.

LOUISE

lägger sin hand öfver hans mun.

Tyst. Jag vet hvad du vill säga.

ALLAND.

Allting dör.

LOUISE.

Det skall man inte tänka på, så länge solen skiner och lifvet är så rikt.

ALLAND

vemodigt.

Det låter så underligt, att *du* predikar den läran för *mig*. — Entusiastiskt. — Du är — — du är den noblaste, den älskligaste kvinna jag mött i lifvet.

LOUISE.

Jag är hvad du gjort mig till. Det var din trolldryck — bergakung!

ALLAND
böjer sig på knä, lägger ena armen kring hennes lif och ser upp i hennes ansigte.

Ja. Du skulle passa till att sitta dernere och spinna silke. Du är så fin och sval. Du är så vacker. Jag älskar dig.

Lägger sitt hufvud i hennes sköte. Hon stryker öfver hans hår med sin hand.

V.

Paris, en eftermiddag i Maj.

Samma atelier. Syrenerna blomma ute i trädgården, hänga i stora klasar öfver muren, belysta af den nedgående solen.

Erna, Lilly och Viggo stå samtalande midt i rummet.

VIGGO.

Vet ingen hvart hon gått?

ERNA.

Det är mottagning hos Alland. Han visar sin marmorgrupp hemma i atelieren. Hon har väl gått dit.

VIGGO.

Det är troligt.

LILLY.

Var det något särskildt? Du ser så besynnerlig ut.

VIGGO.

Jag har fått ett bref från kamrer Möller derhemma — — en gammal vän till Louises familj och utredningsman i sterbhuset — — Han skrifver:

Tar upp ett bref och läser

— — — då jag är tjensteman i den sparbank, der fröken Strandberg har sina medel in-

satta, har jag icke kunnat undgå att iakttaga, hur mycket det under de sista månaderna lyftats å denna sparbanksbok. Jag har ingen rätt att misstänka den person, i hvars händer hon lemnat den, ehuru det för mina ögon ser omöjligt ut, att fröken Strandberg sjelf kunnat använda så stora summor. Jag ber dig derför med största grannlagenhet och af vänskap för din fostersyster skaffa något ljus i denna sak, rörande hvilken jag af vissa skäl har svårt att vända mig direkte till henne sjelf. Det vissa och bekymmerfulla i detta är, att om minskningen af kapitalet fortgår på samma sätt, fröken Strandberg inom kort skall befinna sig utan existensmedel — —»

ERNA.

Kunde just tro det! Det har kostat vackra slantar — med en gest omkring ateliern — allt dethär.

LILLY.

Och hennes toaletter sen!

ERNA.

Jo jo! Som en hertiginna — — och med en liten prestdotters förmögenhet. Några fattiga tusen i en bank derhemma. — — Sparfven i tranornas dans — — det är en gammal historia — — och den tar alltid en ända med förskräckelse — —

VIGGO

som går nervöst af och an på golfvet.

Jag har länge vetat, att ateliern inte var Carls. Hon har hyrt den sjelf — — för egna medel — —

ERNA

hårdt.

Naturligtvis! Det var ju klart! »Ramen kring hennes lifs roman» — en mycket dyrbar lyxartikel för en menniska med hennes tillgångar — —

LILLY

sakta.

Stackars, stackars Louise!

ERNA.

Prat! Det är bäst som sker. Nu blir hon tvungen att resa.

VIGGO

stannar framför henne.

Är du så säker på det?

ERNA.

På hvilket?

VIGGO.

Att hon reser?

ERNA.

Ja. När det inte fins mera pengar så — —

VIGGO.

Ännu fins det ju litet kvar och dessutom . . .

ERNA.

Man måste skrifva till dender kamrern, att han inte får betala ut mer — —

VIGGO.

Det blir han tvungen till ändå, när hon sjelf så önskar.

ERNA.

Men det är ju vanvett. Man måtte väl i Guds namn kunna finna ett medel att hindra en menniska från att kasta sig rakt i förderfvet.

VIGGO.

Så nämn ett medel då! — —

ERNA.

Hvarför inte ställa henne under förmyndare?

VIGGO.

Emot hennes vilja?

ERNA.

Om så skulle behöfvas — ja.

VIGGO

skakar på hufvudet.

Nej, Erna. För det första *kunna* vi inte göra det — — och om vi också kunde, skulle vi inte ha rätt att bruka våld . . .

ERNA.

Inte ens om det gällde lif eller död?

VIGGO.

Inte ens då.

ERNA.

Det är sköna åsigter.

VIGGO.

De gälla för mig — inte för dig.

ERNA.

Nej, det fattades bara! Man skulle kanske inte heller ha rätt att söka bringa henne till förnuft. Man skulle stå stilla som ett får och bara bliga — — Tack! det ligger inte för mig!

VIGGO.

Så gör hvad du finner för godt. Tala till henne — säg henne allt — sakta — men det tjenar ingenting till — jag känner henne jag.

Louises röst höres utanför, i samtal med värdinnan.

ERNA.

Här kommer hon. — — Gå ni er väg — jag vill tala med henne ensam — — Pekar ut åt trädgården. Den vägen — — trädgårdsluckan är öppen — —

Viggo och Lilly gå ut genom trädgården.

✲

LOUISE.

kommer in från entréen; hennes ansigte är blekt, förstenadt i uttrycket och hon stirrar framför sig som en somnabul.

ERNA

går emot henne; häftigt.

Hvad står på? Hvad har händt?

LOUISE.

Ingenting.

ERNA.

Är du sjuk?

LOUISE.

Nej. Det är ingenting.

ERNA.

Det är någonting med Alland; neka inte.

LOUISE.

Jag kommer från hans atelier. Ni ha sagt, att han gått tillbaka. Det är inte sant. Jag har sett hans nya arbete. Vi ha sett det alla. Alla säga med en mun detsamma. Någonting sådant har han aldrig åstadkommit förr.

ERNA.

Men jag förstår inte ... Du ser ut som en somnabul. Hvad är det som gripit dig så?

LOUISE.

Gruppen.

ERNA.

Hvad föreställer den?

LOUISE.

Han kallar den *Ödet.*

ERNA.

Ödet?

LOUISE.

Ja.

ERNA.

Men så tala ut! Ödet, hvad vill det säga?

LOUISE.

Vänta. — jag skall berätta.

Jag var den första som kom. Han hade önskat det så. Han tog undan det gråa skynket — — — och jag såg ....

ERNA.

Hvad?

LOUISE.

Att börja med var det som om det bländat min syn, men så löste sig konturerna och stodo der fasta och klara ... jag skall minnas dem alltid ... i min sista stund ...

ERNA.

Var det något emot dig? Han har de besynnerligaste infall.

LOUISE.

Det var hvad han kallar det: Ödet. — — Fotställningen bildas af ett skrofligt klippblock, som vid venstra sidan höjer sig uppåt och bakåt tycks antyda liksom ingången till en håla eller klyfta. Den starka sluttningen framåt, en kant af sjögräs och några refvor af tång ge en föreställning om hafvet. Man tycker sig nästan känna dess kyliga luft, så väl har han förstått att ge stämningen af dess närhet — — —

ERNA.

Men figurerna? Figurerna? Det är ju en grupp?

LOUISE.

Hufvudfiguren är af något mer än kroppsstorlek — en kvinnoskepnad med starka lemmar, inhöljd i ett draperi, som faller ner från hufvudet och hvari stormen sliter; med ena handen håller hon det samman omkring halsen, den andra sträcker hon ut som för att taga stöd af klippblocket. Hållningen är framåtlutad, och blicken spejar skarpt och kallt ut i rymden — mot ett för andra osynligt mål. Hon tycks vara i gående och har just tagit ett steg framåt — — öfver den kropp, som ligger hänkastad på marken — —

ERNA.

En kvinnokropp?

LOUISE
med ett djupt andetåg.

Ja. En liflös, naken kvinnokropp. Fötterna och benen ligga slängda ner öfver sluttningen mot hafvet, hufvudet har fått stöd mot en sten vid hålans ingång, hakan har sjunkit emot bröstet och armarne hvila på marken slappt och tungt — — Hela figuren ligger der just så, som vågorna vräkt den upp — — så enkelt men så plastiskt gripen — utförd med en storslagen konst. Det är vanmakten och hjelplösheten, adlade till höghet af dödens ro — — —

— — Och det ansigtet, som man ser in i! Dess lugn har något af öfverjordisk jemnvigt: — — den kalla blidheten hos den, för hvilken menniskors önskningar och menniskors lidanden icke längre finnas till — den heliga glömskan af allt det, som här benämnes glädje och sorg — godt och ondt — — Detta ansigte, på hvilket dödsleendet ligger stelnadt som en olöslig gåta, är en siares verk — —

ERNA.

Ja, men — —

LOUISE.

När jag stod der och såg, då greps jag af bäfvan, ångest, beundran. Denne mästare, denne konstnär hade jag behandlat som en jemnlike. — Han hade varit kamraten i mitt hvardagslif; jag

hade trott, att han behöfde min tröst, nästan min hjelp — — han, en konstens storman!

ERNA.

Du öfverdrifver; du är inte normal. Han är en menniska — han som vi andre — ingenting mer — —

LOUISE.

Du känner honom inte — — sjelf har jag aldrig förr än i dag vetat hvad han var. Aldrig så, genom mig sjelf — — i första hand. Jag tror, att jag hittills sett honom endast genom andras beröm, i glorian af hans verldsrykte. Men när jag stod der och såg på hans verk — — då gick det upp för mig, hur stor, han är — — —

ERNA.

Och ändå stod han der väl sjelf vid sidan och såg på dig med forskande intresse för att studera, hvad intryck mästerverket gjorde.

LOUISE.

Jag skälfde som inför något öfvernaturligt: den döda bar mina drag, men förädlade, odödliggjorda — — — det var mitt eget stelnade jag — — en saga som skall öfvergå till efterverlden — *min* trista saga — — Knäpper händerna samman och står en stund i tankar.

ERNA.

Det är ett af hans vanliga påhitt. Du skall inte taga dig det så när.

LOUISE
stirrar ut i luften.

Och den stora figuren — ödet! Dragen voro en menniskas, men uttrycket var mer än menskligt. Det var den orubbliga lagbundenheten, för hvilken allt i vår verld måste böja sig eller krossas — — det af evighet bestämda — — hvilket går hän öfver ett menniskolif som vore det mindre värdt än hafvets tång — —

ERNA.

Du är så blek. Du får visst lof att lägga dig — annars svimmar du.

LOUISE.

Ja, nu vill jag hvila. Nu är det förbi.

ERNA.

Hvilket?

LOUISE.

Allting — — Kastar sig framstupa på chäslongen. Märker du inte, Erna? — Detta är ett farväl.

ERNA.

En nedrighet, är det!

LOUISE
häftigt.

Det har du ingen rätt att säga. Han har inte bedragit mig, han har inte bedragit dig, han har inte bedragit någon. Han har en annan

natur än vi — — han är af en annan race än vår.

ERNA.

Du skall stänga din dörr för honom och visa, att det är *du* som gör slut!

LOUISE

med ett melankoliskt leende.

Jag göra slut!

ERNA.

Det är du skyldig dig sjelf — din stolthet — —

LOUISE.

Jag har ingen stolthet. — — Och nu får du inte bli ond, om jag ber dig om en tjenst.

ERNA.

Du vill väl, att jag skall gå?

LOUISE.

Ja.

ERNA.

Du väntar honom.

LOUISE.

Jag har lofvat, att han inte skall träffa dig oftare.

ERNA

betänker sig.

Nej. Jag kan inte lemna dig nu. Han skall pina dig ihjäl.

LOUISE.

Låt honom göra det, men gå.

ERNA.

Nej. Du kan inte svara för dig sjelf. Trygga dig till mig. Gå in i ditt sofrum och låt mig taga emot honom.

LOUISE.

Det är kanske sista gången, jag får se honom, och ändå vill du hindra mig.

ERNA.

Sista gången? Nej, den tortyren kan räcka länge ännu.

LOUISE

ser upp, gladt.

Tror du?

ERNA.

Res hem.

LOUISE.

Aldrig mer. Det fins intet hem.

ERNA.

Du *kan* inte lefva här alltid. Utan arbete, utan förmögenhet — — ja, Viggo har just haft bref — —

LOUISE.

Gå och tala inte mer.

ERNA.

Du måtte väl kunna höra ett förnuftigt ord!

LOUISE.

Om du inte går, så *drifver* jag ut dig.

ERNA.

Bevars, bevars! Mumlar i det hon går. Och intet medel att sätta henne på dårhuset

*

LOUISE

går nervöst af och an på golfvet. Det har börjat skymma och hon tänder lampan på bordet. Strax derefter kommer Alland in från entréen.

ALLAND

skyndar mot henne; ömt.

Hur är det med dig — barn? Du blef visst sjuk och jag kunde ju inte följa dig.

LOUISE.

Det är bra nu, när jag ser dig.

ALLAND

smeker henne.

Du lilla toka. Skall du aldrig kunna lära dig att bli förståndig?

LOUISE.

Jo. När det behöfs. Det har jag lofvat dig.

ALLAND.

Och att glömma?

LOUISE.

När du så fordrar — ja!

ALLAND.

Det kommer att kännas som när man rycker ett hårstrå af sitt hufvud. Just så ondt gör det.

LOUISE.

Skola vi då skiljas nu? För alltid?

ALLAND.

Ingen vet det. Jag reser i morgon kväll — jag har ju sagt dig det. Jag har en beställning — i New-York.

LOUISE

stöder sig mot stolryggen.

Det hade jag glömt.

ALLAND.

Se nu inte så tragisk ut. Det är ju att förstöra alla våra minnen.

LOUISE.

Dem kan intet förstöra. Min hela, vida, vackra verld — sträcker ut armarna som till ett stort famntag.

ALLAND.

Du reser väl hem — kan jag tro?

LOUISE.

Hem? Ja! Till det mörka, kalla hemmet... O Gud!

ALLAND.

Allting skall der falla in i de gamla hjulspåren.

LOUISE.

Jag skall lyda dig.

ALLAND.

Glömma?

LOUISE

stirrar framför sig utan att svara; då ser han in i hennes af smärtan förvridna ansigte och rycker till.

ALLAND.

Du gör mig rädd. Säg någonting! Det kan väl inte vara möjligt, att du älskat mig på fullt allvar — — så som en kvinna älskar första gången.

LOUISE

tonlöst.

Hur älskar hon första gången?

ALLAND.

Så, att hon går helt upp i den känslan. Så att den fyller hennes varelse. Så att hennes vilja är ofri -- bunden af en annans?

LOUISE.

Har du inte förstått, att det är just så, jag älskat dig?

ALLAND.

Jag vet inte — kanske jag tänkt det någon gång — förr - - —

LOUISE.

Hvad har du då trott om mig —?

ALLAND

tiger.

LOUISE

ser på honom med ett uttryck af förfäran och döljer ansigtet i sina händer med ett skri.

Det också!

ALLAND.

Jag tror det inte längre — olyckligtvis! Barn, hur kunde du älska *mig?* Inte hade jag omedelbarhet nog att besvara en känsla sådan som din? — — Men det behöfs väl också bara, att du får ögonen upp för hvad jag är, för att...

LOUISE.

Du är finkänslig och du är god. Mot mig har du varit bättre än någon annan menniska på jorden.

ALLAND.

Tjugo kvinnor ha älskat mig före dig. Tänk på det.

LOUISE.

Hvad gör det mig? Inte kan jag hålla mindre af dig för det.

ALLAND.

Men barn — kalla din stolthet till hjelp.

Kom ihåg — — det kan ju hända att — — att du inte blir den sista.

LOUISE.

Om någon blir så god och trofast emot dig, som jag skulle ha varit, så unnar jag dig henne — och henne dig.

ALLAND

sakta.

Du gör afskedet allt för svårt för oss båda.

LOUISE

Jag ville göra det så lätt för dig — efter det *måste* ske. — — — Se! Jag gråter ju inte ens! Lyfter sitt ansigte upp emot honom.

ALLAND

ömt

Jag önskar, att jag aldrig tagit dig. Du var för god — och detta bryter dig.

LOUISE.

Inte ledsen för min skull. Lutar sitt hufvud mot hans axel. Jag är ju lycklig — in i det sista. Hvad begär man mer? Tack för allt. Jag önskar intet ogjordt af det, som skett.

ALLAND.

Du är så underlig. Jag törs nästan inte lemna dig. Men jag *måste* gå; man väntar mig till festen.

LOUISE.

Så gå då. Men kyss mig innan du går — — nej, på pannan som du brukade strax när vi blefvo bekanta.

ALLAND

kysser henne på pannan; derpå tar han hennes hand, som han också kysser.

Din hand är het, och den darrar.

LOUISE.

Det är ingenting.

ALLAND.

Jo, du är upprörd.

LOUISE.

Men jag skall bli lugn. Åh, så lugn. Det är ju det du vill? Och så skall du minnas mig ibland och tänka att jag kunde göra allting för dig — — också glömma, när du så ville.

ALLAND.

Du får inte tala så. Dina ord skära i mig. Jag lider mer än du tror.

LOUISE

stryker med sin hand öfver hans hår.

Det skall du inte, käre! Du ville ge mig lyckan. Det andra rådde du inte för.

ALLAND.

Hvilket andra?

LOUISE.

Ingenting. Gå nu. Om du *skall* gå. Leende. Det är visst första gången, jag inte söker hålla dig kvar.

ALLAND.

Jag kommer hit igen sent i kväll. Jag måste se dig igen. Du är sjuk — och jag är orolig för dig.

LOUISE.

Nej, kom inte i kväll. Jag är så trött. Jag behöfver sofva. Kom inte förr, än i morgon.

ALLAND.

Jag lofvar ingenting.

LOUISE
sorgset, skämtsamt.

Jag stänger min dörr.

ALLAND
likaså.

Och jag mutar dörravårdaren. Ser på henne länge och säger stilla Du är god — lycklig blir ingen. Kysser hennes händer och går.

*

LOUISE
ser efter honom tills han försvunnit och sista ljudet af hans steg dött bort; då vänder hon sig om och går långsamt fram på golfvet.

Så. Nu är redovisningens dag. Nu är min skuld förfallen. Nu skall jag betala — — och

priset visste jag. Ser sig omkring. Det var härligt att lefva — och det käns tungt att dö.

Samlar ihop papper på skrifbordet, flyttar lampan dit och sätter sig att skrifva. Hennes händer darra och hennes kinder äro blodröda af feber. —

— Viggo kommer sakta in från entréen. Hon lägger ett läskpappersark öfver det påbörjade brefvet och nickar vänligt emot honom.

VIGGO.

Stör jag dig?

LOUISE.

Åh-nej. Det kan vara detsamma — — Jag är glad att du kom. Det är så hemskt att vara ensam.

VIGGO.

Erna sade — — Hur är det?

LOUISE.

Tack. Det går snart öfver. Du stannar ju hos mig nu?

VIGGO.

Ja.

LOUISE.

Jag känner mig så underlig till mods, så hjelplös och sorgsen, men ändå lycklig.

VIGGO.

Skall jag inte hemta Erna eller Lilly?

LOUISE.

Nej. Jag vill bara ha dig. Du minner om min barndom.

VIGGO.

Du är visst mycket sjuk.

LOUISE.

Jag skall strax gå och lägga mig — och sofva bort det.

VIGGO.

Ja. Det blir nog bäst.

LOUISE.

Men vänta litet. Går hän och öppnar dörren ut till trädgården. Kom!

VIGGO

ställer sig vid sidan om henne.

LOUISE.

Känn en sådan doft af knoppar som svälla! Och se hur stjernorna titta fram, en efter en. Leende. Gud fader sitter deruppe och sticker hål med sin knappnål, så att en glimt af himmelens härlighet strålar ner till oss menniskor på den mörka jorden.... Men tror du också, att himmelen *fins* deruppe, bakom det tunna, blåa skalet? Kanske det bara är en stor, stor eld.... som brinner och brinner derbakom.... mot aftonen regna milliarder gnistor ner öfver jordens blåa sidentak... vi kalla dem stjernor och planeter...

När jag var barn gick jag i en evig ångest... att *hela* himmelen en natt skulle råka i brand... då skulle det oändliga eldhafvet deruppe störta ner öfver våra hufvuden... och förbränna oss alla...

VIGGO.

Kom in nu! Drager henne med sig in. Du har feber, du får inte stå längre derute. Stänger dörrarne,

LOUISE

går sakta fram i rummet.

Jag tycker det är som om jag inte sett stjernorna se'n jag var ett litet barn. De liksom försvinna för en sedan. Knäpper händerna samman. Hvad himlen var stor! Så stor och mörk! Den kom en att krympa ihop till ingenting. Bara ett stoftgrand. Man är inte mer. Och man ininbillar sig, att man haft glädje och sorger. Men det *var* ingenting — ingenting alls.

VIGGO.

Du skall gå och lägga dig nu.

LOUISE.

Ja. Ser uppåt i tomma luften. Men hvad himlen var stor. Tänk om man inte såg annat än himlen och vattnet! Och himmelen växte och växte och närmade sig och slukade allting....

VIGGO
griper henne i armen.

Louise!

LOUISE
spritter till och ser på honom i det hon stryker håret från tinningarne.

Ja, Viggo, ja. Nu vill jag gå. Vacklande hän mot dörren till sofrummet; stannar. Nej, inte ännu. Jag tycker, jag har så mycket att tala med dig om först. De sätta sig; hon ser på honom, leende. Du är ju förlofvad nu? Och skall gifta dig?

VIGGO.

Ja.

LOUISE.

Och bli tidningsredaktör hemma och sätta bo och få familj och alltid lefva samman med Lilly?

VIGGO
betraktar henne; orolig.

Ja.

LOUISE.

Ar du inte glad?

VIGGO.

Jo . . . men — —

LOUISE.

Och Lilly skall heta fru Pihl? Det skall hon ju?

VIGGO.

Ja, naturligtvis.

LOUISE.

Och gå med hvita köksförkläden och ordna allt för dig och alltid tänka på dig?

VIGGO.

Ja . . . men kära Louise . . .

LOUISE
nickar.

Det är rätt. Den fria kärleken — ryser — den passar inte för alla. Den hör till trollens verld . . . »Sjelf nog, sjelf nog!» . . . det är trollens lära. Den passar inte för oss andre . . . inte för vår race. — — Men så blir man bergtagen — — —

VIGGO
stryker håret från hennes panna och vill lägga henne ner på chäslongen.

Nu skall du inte tala mer.

LOUISE.

Nej. Nu skall jag gå. God natt. Sitt der vid bordet, så att du kan höra om jag ropar på dig.

VIGGO.

Ja. Men jag borde visst skicka bud efter Erna.

LOUISE.

Nej, nej. Lofva mig, att du inte gör det. Jag behöfver bara sofva. Och om du inte hör af mig, så vet du, att jag fått ro — — och det var ju det bästa.

VIGGO.

Sof godt då.

LOUISE.

Hur länge kan du sitta här?

VIGGO.

Hela natten, om du vill.

LOUISE
slår armarne kring hans hals.

Tack, tack, du trofasta själ.
Går in i sofrummet.

VIGGO
sätter sig vid bordet och tar en bok.

LOUISE
kommer hastigt in igen.

Om det skulle komma någon — — om Alland skulle komma, så släpp honom inte in. Bed honom komma i morgon.

VIGGO.

Ja.

LOUISE.

Låt ingen väcka mig; jag är så trött. Kastar en slängkyss åt honom och går åter in i sofrummet.

*

VIGGO
gör sig i ordning att läsa, men kastar snart boken, reser sig upp och ringer.

VÄRDINNAN
från entréen.

Hvad står på, att det ringer så här dags?

VIGGO.

Madame är sjuk. Kan ni skaffa mig ett bud upp till fröken Walldén, som har atelier häruppe?

VÄRDINNAN.

Omöjligt.

VIGGO.

Jag törs inte gå härifrån sjelf, men jag betalar två francs för ett bud. Tar upp pengarne. Se här.

VÄRDINNAN.

Hvad skulle det vara?

VIGGO.

Bara helsa från mig och bed fröken Walldén komma hit ner.

VÄRDINNAN
tar emot pengarne.

Nå — ja.

VIGGO.

Men laga, att det går fort.

VÄRDINNAN
skyndar ut.

*

ALLAND
har under den sista repliken kommit in och stannar vid dörren.
Han bär högtidsdrägt och en mängd ordnar på bröstet.

Står någonting på? Har något händt?

VIGGO
gör tecken till tystnad.

Louise är sjuk.

ALLAND.

Har hon gått in till sig?

VIGGO.

Ja.

ALLAND.

Men hvad — — Hvarför sitter ni här?

VIGGO.

Jag har lofvat att vaka i natt.

ALLAND.

Jag måste se henne, tala vid henne . . .

VIGGO.

Det kan inte låta sig göra.

ALLAND.

Hon visste, att jag skulle komma.

VIGGO.

Ja. Men hon kunde inte stanna uppe. Hon behöfde hvila. Och hon bad er komma igen i morgon.

ALLAND.

Jag *måste* tala vid henne nu. Hon var så underligt uppskakad, när jag gick härifrån.

VIGGO.

Just derför måste hon ha ro nu. Och derför vakar jag här i natt.

ALLAND.

Jag stannar också.

VIGGO.

Som ni behagar.

ALLAND.

I ert ställe, min herre.

VIGGO.

Min plats kan ni inte ersätta.

ALLAND

som gått oroligt omkring, stannar och lyssnar.

Tyst! Hörde ni inte något?

VIGGO.

Nej.

*

ERNA
kommer hastigt in från entréen.

Hvad är det? Får se Alland. Jaså, ni här? Till Viggo. Hvad står på?

VIGGO.

Louise är sjuk. Jag ville inte vara ensam här — och — jag tänkte — — det kunde ju hända, att hon behöfde din hjelp.

ERNA
går på tå mot dörren.

VIGGO.

Väck henne inte, om hon sofver.

ERNA
ser genom nyckelhålet; lyssnar.

Ljuset är släckt och allting tyst.

VIGGO.

Då sofver hon verkligen. Han har under tiden kommit att skjuta läskpappersarket på skrifbordet åt sidan och ser nu det påbörjade brefvet. Hvad är detta? Läser. »Gustave Alland — —

ALLAND
rycker brefvet till sig och läser.

Nej, det får inte hända. Louise! Springer mot dörren till sofrummet.

VIGGO
ställer sig för dörren och söker hindra honom.

Hvad är det?

ALLAND
kastar honom undan.

Nu har jag rätt att gå in; hon skall bli min hustru. Öppnar dörren och springer in; ropar inifrån. Ljus hit! Ljus!

Erna och Viggo skynda till med lampan.

VIGGO.

Hon är borta!

ERNA.

Men det fins ju ingen dörr!

ALLAND.

Fönstret! Det är lågt till marken. Till floden. Men hvar, hvar ...?

Springer igenom rummet och ut genonom dörren till entréen. Erna och Viggo följa. Viggo sätter lampan på bordet och får syn på brefvet, som Alland lemnat kvar; börjar läsa.

ERNA
stannar, halfvägs mot dörren.

Hvad skrifver hon?

VIGGO
läser, hastigt och febrilt, med skälfvande röst.

»Gustave — — förlåt mig. Du afskydde lögn och jag inspann mig i ett nät af lögner för att synas stå på samma sociala trappsteg, som du. Jag kände det som skulle du kasta bort den lilla prestdottern eljes. Förlåt mig detta. Det är det enda, du har att förlåta. För din skull

kunde jag ha stulit i kyrkor — — Jag kunde ha gjort hvad som heldst. Du var för mig det enda i verlden, allt annat och allt som kunde komma det fans icke, ty jag visste, att den dagen, du icke älskade mig längre, skulle jag inte kunna lefva. Och jag visste, att den dagen skulle komma. Du hade ju sagt det från början. Du har aldrig ljugit för mig, aldrig bedragit.

Älskade, farväl!

Jag skulle så gerna velat lefva, för att inte genom min död vålla dig minsta lilla sorg; men jag kan icke. Du har ju intet att förebrå dig; men utan dig är lifvet mig för tungt; jag orkar icke bära det.

Jag visste det på förhand och handlade derefter. Ansvaret är mitt — icke ditt — —

Medan han läser höres utanför ett stigande sorl.

HENRIK

kommer störtande in i ateliern, blek och förskrämd.

Jag kom gående längs med kajen. Så ser jag en kvinna komma springande. Hon hade en schal om sina axlar. Hon springer ner för trappan, öfver släta marken dernere. Och hon störtar sig i floden. Jag skrek, jag sprang, jag vet inte hvad jag gjorde. Så kom det folk med räddningsattiralj och en båt. Men det drog om. De kunde inte finna henne. — — Och när

hon kom upp — — Gud i himmelen en sådan syn. Det var Louise. Jag sade dem hvar hon bodde — — en läkare hade kommit till — — men — —

VIGGO

till Alland som kommer in.

Är hon död?

ALLAND

tonlöst.

Hon är död.

Det blir en lång tystnad; den brytes af

ERNA,

som vänder sig bort och brister ut i gråt.

Hvarför gjorde jag inte som hon. Åh — hvarför gjorde jag inte som hon.

